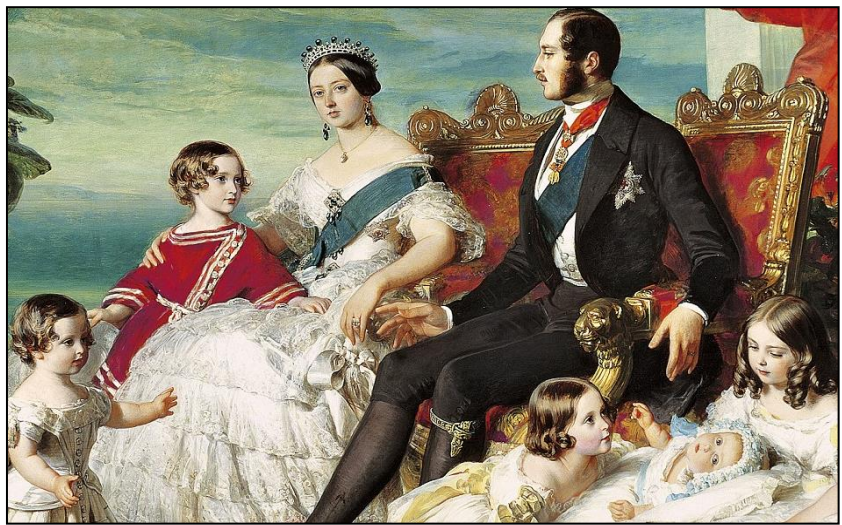

MATRIARCH VOOR MEDIA EN MASSA

De publieke representatie van
Koningin Victoria in Engeland (1837-1901)

Masterscriptie
Darinka Thijs
s4209974

Master Actuele Geschiedenis
Radboud Universiteit Nijmegen
Eerste begeleider: Remieg Aerts
Inleverdatum: 07-08-2016

Inhoud

Inleiding	3
H1: Begin heerschappij (1838-1840)	9
Media en populisme.....	9
De toetreding (1837)	10
De kroning (1838)	11
The Hastings Affair en the Bedchamber Crisis (1839)	13
De nasleep (1839).....	14
H2: Victoria en Albert (1840-1861)	17
Voorafgaand aan het huwelijk (1839-1840).....	17
De Koninklijke bruiloft (1840).....	18
De Koninklijke familie	20
Politieke veranderingen en hervormd populisme.....	22
The Great Exhibition (1851)	23
Discrepancie en idealisering	23
H3: Weduwschap (1861-1887).....	26
De dood en begrafenis van prins Albert.....	26
Isolement en de publieke functie.....	26
Victoria's publieke "comeback": Thanksgiving.....	29
H4: Jubilea en laatste jaren (1887-1901)	31
Gouden Jubileum (1887)	32
Politieke controverse.....	33
Diamanten Jubileum (1896)	34
De doodsbberichten over Koningin Victoria (1901)	35
Conclusie	37
Bibliografie	39
Literatuur.....	39
Bronnen	41

Inleiding

*May children of our children say,
"She wrought her people lasting good;
"Her court was pure; her life serene;
God gave her peace; her land reposed;
A thousand claims to reverence closed
In her as Mother, Wife and Queen.'*
- 'To the Queen', Alfred Tennyson (1851).

1

Koningin Victoria regeerde Engeland tijdens een uiterst dynamische periode. Er vond een transformatie plaats van een agriculturele maatschappij naar een moderne industriële natie met een imperium verspreid over de hele wereld. Van ontwikkelingen in de wetenschap en technologie tot politieke en sociale hervormingen: de Victoriaanse tijd was een tijd van verandering. Aan het hoofd van deze ontwikkelende samenleving stond een jonge vorstin. Voorgaande vorsten waren altijd vrij onbereikbare figuren geweest voor het volk. In de Victoriaanse tijd kwamen de media echter tot bloei. Door de groei van kranten en fotografie werd de koningin toegankelijk gemaakt voor het volk. Het volk zag beelden van de Koninklijke familie poserend voor Windsor Castle. De publieke beeldvorming werd hierdoor belangrijker dan ooit tevoren. Als vrouw moest Victoria bovendien, naast de idealen van een vorst, ook voldoen aan die van een echtgenote en moeder. Deze en andere (gender)rollen hebben ieder hun eigen impact gehad op de publieke representatie en politieke cultuur van koningin Victoria.²

Gedurende haar heerschappij werden al biografieën over Victoria geschreven. De eerste wetenschappelijke biografie werd echter pas in 1921 geschreven door Lytton Strachey. Deze werd echter hevig bekritiseerd en vanaf de jaren '60 verschenen er steeds kritischere biografieën: de uitgebreide werken van Elizabeth Longford (1964), een onderzoek tot aan de dood van prins Albert van Cecil Woodham-Smith (1972), een analyse van de relatie tussen Victoria en Albert van David Duff (1972), een "intieme" biografie van Stanley Weintraub (1987), twee boekdelen van Monica Charlott (1991) en de volledige herbeoordeling van Giles St. Aubyn (1991). Het historische en culturele belang van Victoria ging enigszins verloren in deze historiografische "cult" van haar Koninklijke persoonlijkheid. Vanaf de jaren negentig werd, naast de biografieën, echter steeds meer analyserend historisch onderzoek gedaan. Niet alleen haar persoon werd bekeken, maar er werd ook een verband gelegd met de context, politiek, gender, beeldvorming en dergelijke aspecten.³

Eerdere vorstinnen hadden een model gecreëerd waar vrouwelijke soevereiniteit mogelijk was binnen politieke structuren die door mannen gedomineerd werden. Dit model van erkende autonome vrouwelijke heersers werd onderdeel van de Engelse politieke evolutie. De monarchie was een integraal onderdeel van de ontwikkeling van de Britse nationale identiteit en het

¹ Google Books, *Harper's Magazine, Volume 23* (1861), 412; geraadpleegd op: <<https://books.google.nl>>.

² Virginia Schomp, *Victoria and Her Court* (New York, 2010), 6-7, 53.

³ Lytton Strachey, *Queen Victoria* (New York, 1921); Elizabeth Longford, *Queen Victoria: Born to succeed* (New York, 1964); Elizabeth Longford, *Victoria R.I.* (London, 1964); Cecil Woodham-Smith, *Queen Victoria: Her Life and Times, 1819-1861* (London, 1972); David Duff, *Victoria and Albert* (New York, 1971); Stanley Weintraub, *Victoria: an Intimate Biography* (New York, 1987); Monica Charlott, *Victoria, The Young Queen* (Oxford, 1991); Giles St. Aubyn, *Queen Victoria: A Portrait* (London, 1991); Margaret Homans en Adrienne Munich, 'Introduction', in: Margaret Homans en Adrienne Munich (red.), *Remaking Queen Victoria* (Cambridge, 1997), 1-2.

aanpassingsvermogen van de Britse politiek. Voor de regeerperiode van Victoria begon een langzame overgang naar een constitutionele monarchie. Daarnaast kwamen er uit de industrialisatie, modernisatie en klassenformatie bepaalde sociale effecten voort die gendernormen binnen de maatschappij transformeerden.⁴ Voorheen moesten vrouwelijke heersers in een mannelijk systeem zich zien te profileren, maar volgens David Cannadine kwam hier verandering in.⁵ Victoria was een vrouw die zowel de taak van een man als haar eigen taak probeerde uit te voeren. De monarchie ging zich in de negentiende eeuw echter aanpassen om te kunnen overleven in de moderne tijd. Er kwam een vrouwelijke versie van een in essentie mannelijk instituut. Dit ontstond doordat de historische mannelijke functies van de soeverein vervangen werden door een nadruk op familie, huiselijkheid, moederschap en glamour. De aard van de monarchie werd aangevuld met een familiaal, ceremoniaal en imperialistisch karakter. Cannadine hanteerde bij deze institutievorm het begrip 'feminized monarchy'.⁶ Margaret Homans concludeerde deels hetzelfde.⁷ De manier waarop Victoria zich representeerde zorgde ervoor dat problemen rondom vrouwelijke heerschappij op het gebied van publieke betrekkingen opgelost werden. Hiermee zorgde ze er volgens Homans voor dat de transitie naar een parlementaire democratie en symbolische monarchie werd voltooid. Clarissa Orr sloot zich ook deels aan bij Cannadine.⁸ Als de Victoriaanse monarchie echter geheel 'feminized' was, was dit doordat het een huiselijke monarchie was geworden. Ook Adrienne Munich stemde hiermee in en noemde het een moederlijke monarchie.⁹ Orr verklaarde dat de monarchie in haar nieuwe invulling zowel de aspecten huiselijkheid, uitvoerende invloed als imperiale grootheid combineerde.¹⁰ Zowel Cannadine, Homans en Orr erkenden dus dat de monarchie van de negentiende eeuw middenin een transitie zat die grotendeels te maken had met de nieuwe vrouwelijke heerschappij van Victoria.

Door een krachtig mannelijke symbool vrouwelijk te maken, werden volgens Dorothy Thompson de machtsstructuren van de constitutionele monarchie beïnvloed.¹¹ Hoewel bekritiseerd door Cannadine als onvolledig over bepaalde aspecten, komen hun conclusies wel deels overeen.¹² Net als Cannadine sprak zij over het vrouwelijk maken van de monarch in plaats van dat Victoria haar vrouwelijke rollen inzette om haar uitvoering van de mannelijke monarchale functies te legitimeren. Thompson benadrukte hoe bizar het was dat het in de negentiende eeuw geaccepteerd werd dat het hoogste ambt van de natie bekleed werd door een vrouw.¹³ Er was in de klassenideologie van deze eeuw namelijk nog steeds sprake van mannelijke dominantie en gescheiden sferen die scherp

⁴ Charles Beem, *The lioness roared: the problems of female rule in English history* (New York, 2006), 1-7.

⁵ David Cannadine, 'From biography to history: writing the modern British monarchy', *History Research* 77 (2004), 303.

⁶ Beem, *The lioness roared*, 141-142-149, 173; Cannadine, 'From biography to history', 303; Clarissa Campbell Orr, 'The feminization of the monarchy 1780-1910: royal masculinity and female empowerment', in: Andrzej Olechnowicz (red.), *The Monarchy and the British Nation, 1780 to the Present* (Cambridge, 2007), 76-77; Jeremy Paxman, *On Royalty: A Very Polite Inquiry Into Some Strangely Related Families* (New York, 2008), 226; David Cannadine, *History in Our Time* (London, 1998), 47.

⁷ Cannadine, *History in Our Time* 41; Margaret Homans, *Royal Representations: Queen Victoria and British Culture 1837-1876* (Chicago, 1998), 1-2; Margaret Homans, "'To the Queen's Private Apartments': Royal Family Portraiture and the Construction of Victoria's Sovereign Obedience", *Victorian Studies* Vol. 37 No. 1 (1993), 1-41.

⁸ Orr, 'The feminization of the monarchy 1780-1910', in: Olechnowicz (red.), *The Monarchy and the British Nation*, 76-77.

⁹ Adrienne Munich, 'Queen Victoria, Empire, and Excess', *Tulsa Studies in Women's Literature* Vol. 6 No. 2 (1987), 265; Adrienne Munich, *Queen Victoria's Secrets* (New York, 1996), 207.

¹⁰ Orr, 'The feminization of the monarchy 1780-1910', 76-77.

¹¹ Thompson, *Queen Victoria*, 139-144; Bernd Weisbrod, 'Theatrical Monarchy: The Making of Victoria, the Modern Family Queen', in: Regina Schulte (red.), *The Body of the Queen: gender and Rule in the Courtly World, 1500-2000* (New York, 2006), 242.

¹² David Cannadine, 'The ruling Exception: Queen Victoria: Gender and Power by Dorothy Thompson', *London Review of Books* Vol. 12 No. 15 (1990) 12-14; David Cannadine, 'The Context, Performance and Meaning of Ritual: The British Monarchy and the 'Invented of Tradition', c. 1820-1977', in: Eric Hobsbawm en Terence Ranger (red.), *The Invention of Tradition* (Cambridge, 1992), 101-164

¹³ Dorothy Thompson, *Queen Victoria: The Woman, the Monarch and the People* (New York, 1990), 98.

gedefinieerd werden in mannelijke en vrouwelijke gebieden. In 1962 introduceerde Jürgen Habermas zijn theorie over deze gescheiden publieke en privésfeer.¹⁴ In de achttiende eeuw ontstond volgens hem de publieke sfeer waar privépersonen samenkamen om te discussiëren. Met de komst van de welvaartsstaat en de massamedia in de negentiende eeuw vervaagden deze grenzen echter steeds meer. Hoewel zijn theorie bekritiseerd werd als ideaaltypisch, bleef de scheiding tussen openbaarheid en privé nog steeds gehanteerd in de historiografie.¹⁵ Thompson gebruikte deze theorie om haar verbazing over Victoria's positie nader te verklaren. Vrouwen werden namelijk sterk ontmoedigd om deel te nemen aan het publieke leven in de negentiende eeuw. In tijden van aparte sferen was Victoria het voorbeeld van rollenomkering, maar alleen in haar handhaving van haar rollen. Bernd Weisbrod sloot zich hier deels bij aan. Hij zag haar rollenspel als onderdeel van het spektakel van de nieuwe moderne monarchie. Tegelijkertijd was het ook een façade voor de afnemende macht van de monarchie.¹⁶

Behalve het gebruik van gescheiden sferen om Victoria's macht te conceptualiseren, werd ook vaker het middeleeuwse concept van de twee monarchale lichamen erbij gepakt.¹⁷ Volgens Adrienne Munich hoorde het moederlijk lichaam van de koningin in de privésfeer en haar soevereine lichaam in de publieke sfeer. Voorheen wisselden vrouwelijke vorsten de logische combinaties om zodat ze hun vrouwelijkheid konden inzetten om hun heerschappij te legitimeren. Ze zorgden voor het volk als een moeder. Net als Thompson gaf Munich aan dat Victoria deze methode omdraaide. Victoria vormde een culturele paradox waarbij de kloof in haar representatie gevuld werd door het hanteren van verschillende rollen. Er leek een contradictie te zijn tussen haar rollen als toegewijde vrouw, vruchtbare moeder en treurende weduwe terwijl ze ook de rol vervulde van koningin van het imperium waar de zon nooit onderging.¹⁸ Homans vulde de visie van Thompson en Munich verder aan en benadrukte dat de paradoxale representatie van Victoria als monarch aan de ene kant en echtgenote aan de andere kant een effectieve strategie werd.¹⁹ Victoria stond volgens Munich en Homans centraal voor de betekenis van het ideologische en culturele systeem van haar tijd.²⁰ Victoria's rol als vrouw maakte haar bijvoorbeeld een model voor de middenklasse en maakte de verschuiving naar de symbolische monarchie mogelijk. Vrouwen waren geen actieve politieke deelnemers, maar als echtgenote konden ze invloed uitoefenen en status tonen. Munich sloot zich bij Homans aan wat betreft de vrouwelijke voorbeeldfunctie van Victoria. Ze inspireerde de heersende culturele normen.²¹ Zowel Homans als Munich werden echter bekritiseerd vanwege "halfslachtige" bronnenkritiek, vooral op het gebied van de receptie van bronnen.²² Volgens Charles Beem erkende Victoria het cruciale verschil tussen haar functies als "koning" en "koningin".²³ Haar

¹⁴ Jürgen Habermas, *The Structural Transformation of the Public Sphere: An Inquiry into a Category of Bourgeois Society* (Cambridge, 1991), 1-51, 249-250.

¹⁵ Jürgen Habermas, 'Further Reflections on the Public Sphere', in: Craig Calhoun (red.), *Habermas and the Public Sphere* (Cambridge 1992), 421-461; John Scott, 'Critical Social Theory: An Introduction and Critique', *The British Journal of Sociology* Vol. 29 No. 1 (1978), 1-21.

¹⁶ Weisbrod, 'Theatrical Monarchy', 241-242; Cannadine, *History in Our Time*, 41.

¹⁷ Munich, 'Queen Victoria, Empire, and Excess', 265; Munich, *Queen Victoria's Secrets*, 207; Ernst Kantorowicz, *The King's Two Bodies: A Study in Mediaeval Political Theology* (Princeton, 1998), 7.

¹⁸ Munich, 'Queen Victoria, Empire, and Excess', 265-281.

¹⁹ Homans, *Royal Representations*, 1-2, 58-101; Homans, "'To the Queen's private apartments'", 1-41.

²⁰ Homans en Munich, 'Introduction', in: Homans en Munich (red.), *Remaking Queen Victoria*, 2.

²¹ Adrienne Munich, *Queen Victoria's Secrets*, 278; Homans en Munich, 'Introduction', 5.

²² Andrzej Olechnowicz, 'Historians and the modern British monarchy', in: Andrzej Olechnowicz (red.), *The Monarchy and the British Nation, 1780 to the Present* (Cambridge, 2007), 30; Rohan Maitzen, Review: Remaking Queen Victoria by Margaret Homans, Adrienne Munich', *Victorian Review* Vol. 25 No. 1 (1999), 64-67.

²³ Charles Beem, *The lioness roared: the problems of female rule in English history* (New York, 2006), 171, 179.

Koninklijke functies voerde ze uit in de publieke sfeer van politiek en regering en haar functies als "koningin" schikten zich klaarblijkelijk naar de verwachtingen van vrouwen. Ze schoof steeds van de publieke en privésferen van koning- en koningschap. Net als Thompson, Weisbrod, Munich en Homans gebruikte Beem de gescheiden sferen, maar in plaats van te spreken over rollen zoals moederschap, sprak hij net als Cannadine over de vrouwelijkheid en mannelijkheid van monarchale functies.

De diverse rollen van Victoria zorgden voor een bepaalde beeldvorming onder het publiek die beïnvloed werd door de representatie hiervan in de massamedia. Er werden in de media bepaalde kwaliteiten geëist van een monarch, vooral vrouwelijke deugd of deugden die in het verleden als vrouwelijk werden gezien. De moderne monarchie werd een 'feminized institution'.²⁴ De monarchie als een media-evenement was dan ook een 'invented tradition' uit de negentiende eeuw. "Uitgevonden tradities" is een begrip uit 1983 geïntroduceerd door Eric Hobsbawm.²⁵ Het houdt in dat nationale symbolen en rituelen worden voorgesteld als oude tradities en hierdoor dus anachronismen vormen. Deze verwijzingen naar een ver verleden werden meestal ingezet ter legitimatie of om een nationale identiteit te creëren. De theatrale monarchie was volgens Cannadine hier een voorbeeld van en een erfenis van Victoria. Ook Weisbrod beaamde dat de monarch en haar familie iconen werden voor de nationale identiteit in de opkomende massamedia. De theatrale monarchie was onderdeel van de uitgevonden tradities en zorgde voor een nieuw nationalisme in de late negentiende eeuw.²⁶

De monarchie werd, volgens Richard Williams, door de media eerbiedig gerepresenteerd. Dit was echter alleen het geval als de Koninklijke familie aan de verwachtingen voldeed van zowel haar publieke als privérollen.²⁷ Virginia McKendry benadrukte dat de populariteit van de monarchie vooral in de tweede helft van de negentiende eeuw toenam.²⁸ De media creëerden, aan de hand van de waarden van de middenklasse, een romance tussen de koningin en haar onderdanen. Munich en Homans zagen een wisselwerking tussen het publiek en Victoria. Victoria reflecteerde, volgens Munich, Homans en Williams, de waarden van haar onderdanen terug naar hen. Het publiek vormde hierdoor een beeld dat aan zijn sociale en economische behoeftes voldeed. Evenals Weisbrod beargumenteerden Munich en Homans dat Victoria tot een mythe en een icoon werd gemaakt. Victoria en Albert representeerden volgens Homans de exemplarische familie naar de idealen van de middenklasse, de belangrijkste structuur in Victoriaans Engeland. Er ontstond een beeldvorming waarin Victoria neergezet werd als de ideale echtgenote, moeder en vrouw.²⁹ Net als McKendry beargumenteerde John Plunkett dat de ontwikkeling van massamedia ervoor zorgde dat de monarchie heruitgevonden werd en populairder werd.³⁰ De groei van de gedrukte en visuele media was volgens hem verantwoordelijk voor de bijna grenzeloze kneedbaarheid van het publieke beeld van de koningin. De groei van professionele journalistiek zorgde voor een afhankelijke relatie tussen

²⁴ Paxman, *On Royalty*, 226.

²⁵ Eric Hobsbawm, 'Introduction: Inventing Traditions', in: Eric Hobsbawm en Terence Ranger (red.), *The Invention of Tradition* (Cambridge, 1992), 1-14.

²⁶ Cannadine, 'The Context, Performance and Meaning of Ritual', in: Hobsbawm en Ranger (red.), *The Invention of Tradition*, 101-164; Weisbrod, 'Theatrical Monarchy', 283-239, 242.

²⁷ Richard Williams, *The Contentious Crown: Public Discussion of the British Monarchy in the Reign of Queen Victoria* (Aldershot, 1997), 264.

²⁸ Virginia McKendry, 'The "Illustrated London News" and the Invention of Tradition', *Victorian Periodicals Review* Vol. 27 No. 1 (1994), 1-24.

²⁹ Homans en Munich, *Remaking Queen Victoria*, 2; Homans, *Royal Representations*, 55; Emily Rohrs, *Queen Victoria: the mother of modern celebrity* (onuitgegeven masterscriptie, Ball State University, 2007), 25.

³⁰ John Plunkett, *Queen Victoria: First Media Monarch* (Oxford, 2003), 2, 7, 98, 199-200, 238-243.

de monarchie en de pers. Ze zaten gevangen in een patroon van wederzijds gewin en antagonisme.³¹ Net als Williams, McKendry Munich, Homans, Plunkett beargumenteerde Andrzej Olechnowicz dat de projectie van de monarch voor een groot deel afhankelijk was van de media.³² Elementen zoals ceremonies, goede doelen en familie waren de bronnen voor de mediapopulariteit van de monarchie. Emily Rohrs zag Victoria dan ook als de voorloper van de "celebrity" cultuur. Ze zorgde voor stabiliteit, belichaamde de waarden van haar tijd, werd de focus van publieke angsten en vormde een relatie met het publiek waardoor ze een psychologische leegte van haar onderdanen vulde.³³ Al deze auteurs beargumenteerden dus dat de monarchie plots toegankelijk werd voor het publiek door middel van diverse vormen van (massa)media. Victoria probeerde haar rollen strategisch te gebruiken door hiermee haar heerschappij te legitimeren en te voldoen aan de Victoriaanse idealen en verwachtingen van haar onderdanen. Door de balans tussen deze twee elementen te representeren trachtte ze de publieke opinie in en buiten de media te beïnvloeden.

De representatie van koningin Victoria was gebonden aan de context van een transformerende monarchie en de significante opkomst van massamedia. Door een populistische strategie met betrekking tot haar representatie en de vorming van haar (gender)rollen probeerde ze de publieke beeldvorming te beïnvloeden. Zoals Munich, Homans en Plunkett al betoogden, vond er een wisselwerking plaats tussen het koningshuis en de pers. Het beeld van Victoria in de pers werd beïnvloed door de mate waarin ze voldeed aan de Victoriaanse normen, waarden en verwachtingen van voornamelijk de middenklasse. Tijdens haar lange heerschappij was de publieke opinie geen statisch, maar juist dynamisch gegeven geweest.

Hoewel er dus al onderzoek is gedaan naar Victoria in relatie met (publieke) beeldvorming, gender, rollen en media, zijn deze factoren niet allemaal gecombineerd. Williams, McKendry, Homans en Munich hebben al wisselwerkingen tussen deze elementen gehanteerd, maar zij deden dit slechts aan de hand van thematische casussen, waardoor een zo compleet mogelijke en overzichtelijke evolutie van deze elementen ontbreekt. Om een idee te krijgen op welke manieren de publieke representatie van koningin Victoria zich heeft ontwikkeld, met focus op Engeland, zal er worden gekeken naar de beeldvorming rondom de hoogtepunten van haar heerschappij en persoonlijke leven. Om inzicht te krijgen in de politieke cultuur richting het publiek zullen er diverse kranten en enkele tijdschriften worden geanalyseerd. Hoe, waardoor en waarom veranderden de representatie en beeldvorming van Victoria? Welke rol speelden gender en rollen hierin? Om dit te onderzoeken kijken we per rol naar de evolutie die de publieke beeldvorming ondergaat rondom kernmomenten.

Aan de hand van een chronologische hoofdstukopbouw wordt de heerschappij van Victoria verdeeld in vier fases met kernmomenten. Aan het begin van haar heerschappij (1837-1840) spelen aangelegenheden zoals haar toetreding, kroning, de Hastings Affair en de Bedchamber Crisis een essentiële rol in de beeldvorming van Victoria als nieuwe (vrouwelijke) soeverein. Ten tweede kijken we naar de lange periode van het huwelijk van Victoria en Albert (1840-1861). Hierbij zijn ceremonies zoals de bruiloft, het ontstaan van de Koninklijke familie en The Great Exhibition relevante gebeurtenissen. Hierna volgt het weduwschap van Victoria (1861-1887). De isolatie van haar weduwschap en haar relatie met John Brown hebben onder andere veel invloed gehad op de

³¹ Plunkett, *Queen Victoria*, 2, 7, 199-200, 238-243; Paula Bartley, *Queen Victoria* (Abingdon, 2016), 8.

³² Olechnowicz, 'Historians and the modern British monarchy', 31.

³³ Emily Rohrs, *Queen Victoria*, 27-28.

publieke opinie. Als laatste volgen de jubilea en de laatste jaren (1887-1901) waar het gouden en diamanten jubileum significante kernmomenten zijn aan het einde van haar heerschappij.

Om inzicht te krijgen in de manier waarop Victoria werd gerepresenteerd, zullen diverse Victoriaanse media worden geanalyseerd. Dit zal gedaan worden door diverse Victoriaanse kranten en tijdschriften te vergelijken. Er zal gekeken worden naar hun manier van representatie en daarbij hun achterliggende (politieke) kleur en de context. Door deze vergelijking en analyse per kernmoment achter elkaar te zetten, krijgen we een beeld van de ontwikkeling in de publieke representatie van de (vrouwelijke) rollen van koningin Victoria. Er zal onderzoek gedaan worden aan de hand van secundaire literatuur en een bronnencorpus bestaande uit: kranten- en tijdschriftartikelen, prenten, speciale boekuitgaven, pamfletten, parlementaire rapporten en reacties in brief- en dagboekextracten van Victoria. De kranten en tijdschriften zijn geselecteerd om een zo breed mogelijk scala aan diverse (politieke) kleuren te vertegenwoordigen. Hierin zijn diverse perspectieven te onderscheiden, bijvoorbeeld: Tories (*Standard*, *The Times*, *Pall Mall Gazette*), Whigs (*Leeds Mercury*, *The Morning Chronicle*), Chartists (*The Northern Star*), radicalen (*Figaro in Londen*), republikeinen (*Spectator*) en socialisten (*Labour Leader*, *Clarion*). Er waren echter ook kranten, zoals *The Times* en *The Illustrated London News*, die een politieke kleur hadden, maar commerciële doeleinden soms lieten overheersen. Door deze verschillende manieren van representatie naast elkaar te zetten, krijgen we het meeste inzicht in de publieke opinie rondom Victoria.

H1: Begin heerschappij (1838-1840)

De Victoriaanse klassenideologie bestond uit mannelijke dominantie en gescheiden (gender)sferen. In deze context betrad de achttienjarige Victoria, ofwel Alexandrina Victoria van Hannover, het hoogste ambt van het land. Hiervoor had ze een vrij geïsoleerde jeugd gehad. Haar vader Edward, hertog van Kent, gaf op zijn sterfbed zijn stalmeester John Conroy de zorg over zijn weduwe en kind. De hertogin van Kent kreeg financiële steun van haar broer Leopold, later Koning der Belgen, en mocht enkele kamers van haar man in Kensington Palace behouden van toenmalige Koning George IV. Conroy was echter een ambitieuze man en ging zich steeds meer bemoeien met de hertogin en Victoria. De nieuwe hofdame van de hertogin, Lady Flora Hastings, ging samenspannen met Conroy en de hertogin. Victoria werd gedwongen te gehoorzamen aan het 'Kensington System', een strikt educatieprogramma met zoveel mogelijk afstand van het hof. Ze werd een instrument voor de politieke aspiraties van haar moeder en Conroy. Victoria's enige vertrouweling was Louise Lehzen, haar gouvernante. Ondertussen trachtte Conroy haar te overtuigen om een verklaring te ondertekenen waarmee ze verklaarde dat haar moeder als regentes zou regeren totdat ze 21 jaar werd en dat Conroy haar privésecretaris werd wanneer ze koningin werd. Victoria verzette zich fel tegen deze invloed die zou leiden tot onbegrensde dominantie over haar. Haar oom, koning Willem IV, probeerde haar van de invloed van haar moeder en Conroy weg te halen. Zowel hij als haar oom Leopold wilden haar helpen een eigen huishouden op te zetten. Willem stierf echter vlak voor de achttienjarige verjaardag van Victoria en ze werd per direct de nieuwe soeverein.³⁴

Media en populisme

Het begin van Victoria's heerschappij kenmerkte zich door de opkomst van de massamedia. Massacommunicatie werd mogelijk door middel van boeken, tijdschriften en kranten. De toename van gedrukte media en de gelijktijdige ontwikkeling van politieke democratie was meer dan slechts toeval. De invloed van publieke opinie werd voor het eerst een middel tot verandering. Voorheen bereikten slechts enkele opiniërende pamfletten en boeken mensen in een machtspositie. In 1832 toonde de "Reform Bill" aan hoe de invloed van publieke opinie was gegroeid. Door pamfletten en kranten werd een steeds grotere groep mensen gemobiliseerd. De media beïnvloedden de samenleving en vormden een manier om de publieke opinie uit te dragen. Door de veelstemmigheid in de journalistiek kregen de verschillende klassen inzicht in de positie van andere klassen. De meeste politieke bewegingen en standpunten konden namelijk hun stem kwijt in eigen kranten of bepaalde gekleurde kranten. Het overgrote deel van de pers bestond, naast controversiële stemmen, uit mensen die welgemanierd, maar krachtig de actuele problemen en machthebbende instituties analyseerden, bekritiseerden en bediscussieerden. Hoogdravend gebulder werd geassocieerd met Wesleyaanse opwekkingspredikers en radicale arbeiders. Door het hanteren van hoffelijk taalgebruik in de pers, konden juist zij de richting van de publieke opinie sturen. Door deze maatschappelijke ontwikkeling werd de representatie en beeldvorming van de monarch des te belangrijker. De monarchie werd echter dikwijls bekritiseerd vanuit radicale en republikeinse hoek vanwege zijn

³⁴ Thompson, *Queen Victoria*, 98; Stanley Weintraub, 'Queen Victoria Recycled', *Victorian Review* Vol. 18 No. 2 (1992), 78; Yvonne Ward, *Unsuitable for Publication: Editing Queen Victoria* (Carlton, 2013), 102-119; Plunkett, *Queen Victoria*, 3-4.

onredelijkheid, kostbaarheid en weelde. De openbaarheid van de monarchie voor de burgers werd dan ook steeds belangrijker.³⁵

De toetreding (1837)

Op 20 juni 1838 kreeg Victoria te horen dat haar oom was gestorven en zij koningin werd van het Britse rijk. Vijf dagen later werd ze officieel uitgeroepen tot nieuwe soeverein door de toetredingsraad in St. James's Palace. In radicale krant *The Examiner* verscheen een omvangrijke biografische beschrijving van koningin Victoria, een getuigenverslag van de Koninklijke processie van Kensington Palace naar het St. James's Palace en een artikel over de toetredingsceremonie. De pers presenteerde haar toetreding als een historische gebeurtenis. Victoria werd afgebeeld als een waardige en geaccepteerde vorstin: 'receiving thus the homage of the principal noblemen and gentlemen of England, though, only a few days before, a child, incapable, by law, of receiving it, - is described by men of all parties to have been remarkable for its high dignity, and most exact composure'.³⁶ Zelfs politieke hervormingsbewegingen waren positief over hun nieuwe soeverein. *The Northern Star* is hier een voorbeeld van.³⁷ Deze krant gaf een stem aan de "chartists", een beweging uit de arbeidersklasse. Zij waren enthousiast over Victoria, maar ze moest wel als soeverein zorgen voor het universele geluk van haar onderdanen om geaccepteerd te worden door het volk.³⁸

Er waren echter ook negatieve reacties op haar gender en leeftijd. Zo werd dit pamflet verspreid: 'You, a girl of eighteen, who, in my own or any other family in Europe, would be treated as a child, order to do as was most agreeable or convenient to others - whose inclinations would never be consulted - whose opinion would never be thought of'.³⁹ Er heersten diverse politieke percepties in het begin van Victoria's heerschappij, maar de meeste waren meer gericht op de kroningsceremonie dan op het element dat zij als vrouw de nieuwe monarch werd.⁴⁰

³⁵ Richard Daniel Altick, *Victorian people and ideas* (London, 1973), 64-65, 68-72; Laurel Brake, Aled Jones en Lionel Madden (red.), *Investigating Victorian Journalism* (London, 1990), 3-17, 48-59, 133-140; Williams, *The Contentious Crown*, 10, 27, 233; Plunkett, *Queen Victoria*, 17.

³⁶ The Mitchell Archives, 'Queen Victoria The First. The Accession', *The Examiner* (25 juni 1837), geraadpleegd op: <<http://mitchellarchives.com>>.

³⁷ 'The Coronation', *The Northern Star* (30 juni 1838), 4, geciteerd in: Paxman, *On Royalty*, 129.

³⁸ Richard Mullen en James Munson, *Victoria: Portrait of a Queen* (London, 1987), 21-22; Vera Watson, *A Queen at Home: An intimate account of the social and domestic life of Queen Victoria's court* (London, 1952), 15-25; W. Ivor Jennings, 'Cabinet Government at the Accession of Queen Victoria', *Economica* No. 34 (1931), 404; Queen Victoria en Arthur Benson (red.), *The letters of Queen Victoria: a selection from Her Majesty's correspondence between the years 1837 and 1861, Vol. I: 1837-1843* (London, 1908), 97.

³⁹ Hathi Trust Digital Library, *A Letter to the Queen on the State of the Monarchy* (London, 1838), 6, geraadpleegd op: <<https://babel.hathitrust.org>>.

⁴⁰ Mullen en Munson, *Victoria*, 21-22; Plunkett, *Queen Victoria*, 19-22.

De kroning (1838)

Op 28 juni 1838 werd Victoria gekroond in Westminster Abbey. De voorganger van haar oom Willem, koning George IV, maakte gebruik van omvangrijke ceremonies die de grootsheid van de monarchie symboliseerden. Willem zag dit gebrek aan simpele huiselijkheid als de reden van zijn impopulariteit en maakte daarom geen grote poespas van ceremonies. Victoria hield net als haar oom van bescheiden ceremonies en hechtte meer belang aan het uitstralen van de normen en waarden van de middenklasse. Er moest een balans komen tussen de spectaculaire aspecten van de monarchie en de toepassing van een aantrekkelijke huiselijke representatie. De vernieuwde kroningsceremonie was onderdeel van haar populistische representatie. Er waren verschillende discoursen in de media: kleinering van weelde, bevestiging van aanhoudende belang van zulk ceremonieel in de moderne tijd en enthousiasme voor spektakels zoals de kroning.⁴¹

A1: Portret van de gekroonde Victoria,
The Hereford Times (1838)

Hoewel het geplande evenement vergeleken met voorgaande kroningsceremonies bescheiden was, werd er geprotesteerd over de kosten. De *Sunday Times* gaf aan dat de zinloze praal van de kroon ten koste ging van hun belastinggeld. De "Charists" beargumenteerden in *The Northern Star* dat de heersende orde het volk beroofde door zo veel uit te geven aan ceremonies. Volgens hen was deze symboliek bovendien slechts voor hun eigen voldoening. Ze noemden het een 'palpable waste of the national resources'.⁴² Er waren ook protesten vanuit de arbeidersklasse. Het aantal aanwezige arbeiders was echter significant lager dan bij de protesten tegen de kroningen van Victoria's twee voorgangers. Volgens *The Times* beïnvloedde het desalniettemin de sfeer.⁴³ Ook de republikeinse *Spectator* zette weelderige monarchale ceremonies neer als verouderde dwaasheden.⁴⁴ Voor de conservatieve en traditionele "Tories" was de vernieuwde stijl van de kroningsceremonie echter extra bewijs voor de radicale aanslag op de constitutionele rol van de kroon. Daarnaast werd de kroning door de Tories gezien als een list van de Whigs. Volgens *The Times* moest de hele ceremonie een afleiding vormen van hun parlementaire moeilijkheden.⁴⁵ Alle pracht en praal van ceremonies werd door de tegenstanders afgeschilderd als een betekenisloze weergave van ijdelheid waarmee de tekortkomingen van de monarchie trachten te worden verborgen. Vooral radicale en republikeinse media waren kritisch over Koninklijke evenementen en de populistische publiciteit die deze spektakels kregen.⁴⁶

⁴¹ Williams, *The Contentious Crown*, 232-233; Cannadine 'The Context, Performance and Meaning of Ritual', 117; Plunkett, *Queen Victoria*, 23; Watson, *A Queen at Home*, 26-27; 'The Coronation', *Gentleman's Magazine*, 10 (1838), 188, geciteerd in: Plunkett, *Queen Victoria*, 23.

⁴² *Sunday Times* (24 juni 1838), 4, geciteerd in: Williams, *The Contentious Crown*, 258; 'The Coronation', *The Northern Star* (30 juni 1838), 4, geciteerd in: Paxman, *On Royalty*, 129.

⁴³ 'Manchester and Salford', *The Times* (30 juni 1838), 7, geciteerd in: Plunkett, *Queen Victoria*, 27.

⁴⁴ *Spectator* (30 juni 1838), 609, geciteerd in: Williams, *The Contentious Crown*, 258.

⁴⁵ *The Times* (26 juni 1838), 5, geciteerd in: Williams, *The Contentious Crown*, 109.

⁴⁶ Williams, *The Contentious Crown*, 84-85, 233-235; Plunkett, *Queen Victoria*, 22, 27.

Behalve kritiek op de kosten en nutteloosheid van de kroningsceremonie, was er ook commentaar dat er te weinig pracht en praal was. De radicale, satirische krant *Figaro in London* was

A2: Paginagrote prent in de *Sunday Times* van de kroning

normaal gesproken geen grote vriend van dure hoven. Desondanks verlangde deze tegenstander naar een prachtige show voor de bevolking van de hoofdstad en kleinerde de hebzucht van de overheid. Het Tory weekblad *John Bull* beklagde zich over het gebrek aan spektakel zoals voorheen gehanteerd was door George IV.⁴⁷ *The Sunday Times* merkte tijdens de kroning op dat de buitenlandse ministers de Britse edelen in pracht en praal makkelijk overtroffen.⁴⁸ Handelaren in London dienden zelfs een petitie in bij het parlement voor uitstelling van de kroning: 'that it might be conducted on a scale of grandeur befitting the occasion'.⁴⁹ Er heersten twee tegenovergestelde kritieken: de ceremonie was te duur en omvangrijk, maar tegelijkertijd was voor sommigen het spektakel juist niet groots genoeg.⁵⁰

Hoewel aan de kosten, de omvang en de betekenis van traditionele ceremonies in de moderne tijd werd getwijfeld, werd over het amusement van nationale evenementen en algehele vaderlandsliefde niet gearzeld. Naast uitingen van nationale trots werden in de media het enthousiasme van de

bevolking en de verwelcoming van hun nieuwe monarch omschreven. De media erkenden meteen dat de bevolking de doelgroep was. Dit kwam nog meer naar voren volgens de liberale *Morning Chronicle*, doordat er een kroningsbanket werd gehouden.⁵¹ Er werden kermissen, markten, open theaters, vuurwerk en allerlei soorten amusement georganiseerd voor het volk. De verwachtingsvolle menigte probeerde al vroeg een goed plekje te veroveren langs de rijkversierde processieroute. De *Standard* bevestigde dat hetgeen dat Victoria in haar populistische strategie bedoeld had, ook gebeurd was: 'The grandeur of the spectacle is due solely to the people'.⁵² *The Globe* beschreef dat de koningin uitgebreid werd begroet en toegejuicht met grote hartelijkheid en warmte.⁵³ De media, zoals bijvoorbeeld *The Guardian*, impliceerden dat het volk de primaire factor was dat betekenis gaf aan het evenement.⁵⁴

⁴⁷ *Figaro in London* (Maart-Mei 1838), geciteerd in: Williams, *The Contentious Crown*, 257; *John Bull* (1 juli 1838), geciteerd in: Williams, *The Contentious Crown*, 257.

⁴⁸ *Sunday Times* (1 juli 1838), 4, geciteerd in: Williams, *The Contentious Crown*, 258.

⁴⁹ *Hansard*, vol. 43, cols 349-350, geciteerd in: Williams, *The Contentious Crown*, 257.

⁵⁰ Mullen en Munson, *Victoria*, 21-22; Plunkett, *Queen Victoria*, 22-25; Williams, *The Contentious Crown*, 84-85, 233-235.

⁵¹ *Morning Chronicle* (28 juni 1838), 2, geciteerd in: Williams, *The Contentious Crown*, 184.

⁵² *Standard* (29 juni 1838), 2, geciteerd in: Plunkett, *Queen Victoria*, 25.

⁵³ Victorian Musings, 'Coronation of Her Majesty Queen Victoria This Day', *The Globe* (29 juni 1838), geraadpleegd op: <<http://kimberlyevemusings.blogspot.nl/2013/06/>>.

⁵⁴ *The Guardian*, 'The Coronation: Her Majesty's Coronation', *The Guardian* (30 juni 1838), 304, geraadpleegd op: <<https://www.theguardian.com/theguardian/from-the-archive-blog>>; Mullen en Munson, *Victoria*, 21-22; Williams, *The Contentious Crown*, 84-85, 233-235; Plunkett, *Queen Victoria*, 22-25; *Record* (29 juni 1838), 4, geciteerd in: Williams, *The Contentious Crown*, 258.

De symboliek van monarchale ceremonies bleek meer effectief dan verouderd. De ministeriële pers betoogde dat het geplande evenement overeenkomstig was met de tijdgeest. De provinciale liberale *Leeds Mercury* beschreef de ceremonie zelfs als 'one of the most splendid and interesting ceremonials which the world can furnish'.⁵⁵ De conservatieve media verheugden zich in het herstel van de belang van de kroningsceremonie, blijkend uit de populariteit van het spektakel en de participatie van het volk. Het spektakel inspireerde echter ook diverse uitingen van eerbetoon aan de nieuwe soeverein in diverse soorten vormen van massamedia. Er verschenen diverse tableaux, gedichten, liederen, prenten en dergelijke hommages aan de kroningsceremonie.⁵⁶ Zo verscheen er een paginagrote prent in de *Sunday Times* (afb. A2) en prenten in *The Hereford Times* (bijvoorbeeld afb. A1).⁵⁷ Provinciale en Londense kranten schreven uitgebreid over de Koninklijke ceremonies. Het succes van de, hoewel bekritiseerde, kroningsceremonie zorgde voor de langzame opkomst van de nieuwe publieke en populistische monarchie van de jaren 1840.⁵⁸

The Hastings Affair en the Bedchamber Crisis (1839)

Na de kroning gebruikte Victoria haar nieuwe positie om zichzelf te isoleren van haar moeder en Conroy. Er ontstond een scheur in het Koninklijk huishouden. Haar moeder verspreidde geruchten over haar gouvernante Lehzen en impliceerde het gevaar van buitenlandse invloeden op de Engelse monarchie. Ondertussen was Victoria onder invloed van premier Melbourne van de liberale Whig partij. De politiek onervaren vorstin steunde op zijn advies en raakte al snel aan hem gehecht. Ondanks geruchten binnen het hof, verloor Victoria haar populariteit niet bij het volk en toerde succesvol door Engeland en Wales.⁵⁹

In 1839 dreigden de Tories de Whigs te verslaan en leed de reputatie van Victoria hevig onder diverse hofintriges. Haar moeders hofdame, Lady Flora Hastings, had een opgezwollen buik. Victoria geloofde al snel de roddels dat het ging om een buitenechtelijke zwangerschap door Conroy, mede vanwege haar verachting voor beiden. Na een medisch onderzoek werd bevestigd dat Lady Flora maagd was. Conroy, de familie van Lady Flora en de Tories organiseerden een perscampagne tegen de koningin. Ze impliceerden dat de koningin valse geruchten had verspreid over Lady Flora. Lady Flora's familie bekritiseerde Victoria en Melbourne in de pers. Ze spraken schande over de grove laster die ze hadden verspreid over Flora's reputatie en vanwege het vernederen van een dame door zulk medisch onderzoek. Datzelfde jaar stierf Flora en bleek dat haar buik opgezwollen was vanwege een grote tumor op haar lever.⁶⁰

⁵⁵ *Leeds Mercury* (30 juni 1838), 4, geciteerd in: Williams, *The Contentious Crown*, 223.

⁵⁶ Enkele voorbeelden: Internet Archive, *The Tableau of the procession at the coronation of Queen Victoria, June 28, 1838 : being an accurate representation of that splendid pageant ; with a view of Westminster Abbey, the houses throughout the line of procession, and a delineation of their respective decorations, &c. &c* (London, 1838), geraadpleegd op: <<https://archive.org>>; 'The Coronation', Broadsheet (1837), geraadpleegd in: Homans, *Royal Representations*, 8-9; Elizabeth Browning, 'Victoria's Tears', *The Metropolitan* Vol. 22 No. 88 (1838), 100-101, geciteerd in: Elizabeth Browning, *The works of Elizabeth Barrett Browning* (Londen, 2010), 305; Alamy Stock Photo Collection, *Sunday Times* (29 juni 1838), geraadpleegd op: <<http://www.alamy.com>>.

⁵⁷ Alamy Stock Photo Collection, *Sunday Times* (29 juni 1838), geraadpleegd op: <<http://www.alamy.com>>; 1x57 Forum, *The Hereford Times* (30 juni 1838), geraadpleegd op: <<http://1x57.com>>.

⁵⁸ Cannadine, 'The Context, Performance and Meaning of Ritual', in: Hobsbawm en Ranger (red.), *The Invention of Tradition*, 111; Mullen en Munson, *Victoria*, 21-22; Williams, *The Contentious Crown*, 233-235; Plunkett, *Queen Victoria*, 22-29; Charles Greville en Henry Reeve (red.), *Greville's Memoir's of the Reign of Queen Victoria 1837-1852* (Londen, 1888), 236.

⁵⁹ Helen Rappaport, *Queen Victoria: A Biographical Companion* (Santa Barbara, 2003), 123; Elizabeth Longford, *Queen Victoria* (Abingdon, 2011), 6; Louis Auchincloss, *Persons of Consequence: Queen Victoria and her Circle* (New York, 1979), 14-35.

⁶⁰ Ward, *Unsuitable for Publication*, 102-119; St. Aubyn, *Queen Victoria*, 63, 96-104; Maureen Waller, *Sovereign Ladies: The Six Reigning Queens of England* (Londen, 2006), 356-357; Woodham-Smith, *Queen Victoria*, 162-180; Christopher Hibbert, *Queen Victoria: A Personal History* (Londen, 2000), 77-81; Longford, *Victoria R.I.*, 97-103, 117-131, 150-154.

Ondertussen ontwikkelde zich een tweede smet op Victoria's reputatie en populariteit: the Bedchamber Crisis. Alle hofdames van Victoria waren aangesteld op aanraden van Melbourne. De nieuwe premier Robert Peel, van de conservatieve Tory partij, benaderde de koningin met de suggestie om enkele hofdames in te ruilen voor Tory sympathisanten. Het was gewoonte dat de premier invloed had op de hofdames van de monarch. Bovendien zou het ongepast zijn om enkel Whig-sympathisanten te hebben als hofdames met een Tory parlement. Het suggereerde onenigheid tussen het Koningshuis en het parlement, gebrek aan vertrouwen in het nieuwe conservatieve parlement en gaf hiermee een negatief beeld aan het volk. Victoria weigerde echter alle suggesties. In een brief aan Melbourne bespotten ze de suggestie van Peel: "Were the Tories so weak that they needed even the ladies to be of their opinion? I should like to know if they mean to give the Ladies seats in parliament?".⁶¹ Daarnaast drukte ze uit dat ze het interpreteerde als een poging om te zien of ze geleid kon worden en naar hun hand gezet kon worden als een kind. Peel weigerde na Victoria's vastberaden weigering te regeren onder deze beperkende omstandigheden en Melbourne nam zijn plek weer in. *The Times* benadrukte dat 'if the parties' roles had been reversed the Whigs would have been quick to condemn royal interference with parliamentary government'.⁶²

De nasleep (1839)

De reputatie en populariteit van Victoria waren ondertussen enorm beschadigd. Bij publieke verschijningen werd Victoria toegesist en spottend uitgeroepen als 'Mrs. Melbourne'. Al vanaf het begin stond Victoria's heerschappij onder conservatieve kritiek. Al in 1837 merkte de conservatieve *Quarterly review* op dat de hofdames allemaal een liberale politieke basis en positie hadden, aangezien sommige bijvoorbeeld echtgenote waren van Whig kabinetministers. Het blad riep op niet te vergeten dat '[the Queen] is not the sovereign of one party but of all'.⁶³ De vijandigheid van de Tories nam alleen nog maar meer toe tijdens de Hastings Affair en de Bedchamber Crisis. De *Sunday Times* gaf aan dat Victoria Peel niet het zelfvertrouwen kon geven dat hij nodig had om te regeren aangezien ze geen vertrouwen had in hem of zijn partij.⁶⁴ In *The Standard* reageerden de Tories met een citaat van de oude Tory-politicus Bolingbroke: 'To espouse no party, but to govern like the common father of his people is so essential in the character of a patriot King'.⁶⁵ Deze uitspraak impliceerde de partijdigheid van Victoria en bekritiseerde de invulling van haar rol als vorst(in) en moeder van het volk. Het mediadebat ontwikkelde zich in een discussie over de rechten van de soeverein en de premier om het Koninklijk huishouden aan te stellen. Volgens *The Standard* moest de soeverein zich terugtrekken van geschillen tussen politieke partijen.⁶⁶ De Tory kranten, zoals de *Morning Herald*, *Standard* en *The Times*, hielden het aanvankelijke punt van Peel vol.⁶⁷ Ook de Republikeinse *Spectator*, hoewel belangeloos, sloot zich aan bij zijn standpunt.⁶⁸ Het huishouden van

⁶¹ Queen Victoria, 'Queen to Melbourne, 9 May 1839', in: Victoria en Benson (red.), *The letters of Queen Victoria, Vol. I: 1837-1843*, 163.

⁶² *The Times* (21 mei 1839), 4, geciteerd in: Williams, *The Contentious Crown*, 109; Longford, *Queen Victoria*, 7; Ward, *Unsuitable for Publication*, 102-119; Hibbert, *Queen Victoria*, 94-96; Dorothy Marshall, *The Life and Times of Queen Victoria* (London, 1992), 53-57; St. Aubyn, *Queen Victoria*, 109-112; Waller, *Sovereign Ladies*, 359-361; Woodham-Smith, *Queen Victoria*, 170-174; Williams, *The Contentious Crown*, 85-87; Beem, *The Lioness Roared*, 141.

⁶³ Google Books, *Quarterly Review*, vol. 59 (July 1837), 246, geraadpleegd op: <<https://books.google.nl>>.

⁶⁴ *Sunday Times* (19 mei 1839), 4, geciteerd in: Williams, *The Contentious Crown*, 86.

⁶⁵ *Standard* (12 mei 1839), 2, geciteerd in: Williams, *The Contentious Crown*, 86.

⁶⁶ *Standard* (23 mei 1839), 2, geciteerd in: Williams, *The Contentious Crown*, 86.

⁶⁷ *Morning Herald* (11 mei 1839), 2, geciteerd in: Williams, *The Contentious Crown*, 86; *Standard* (13 mei 1839), 2, *ibidem*; *The Times* (13 mei 1839), 4, *ibidem*; *Morning Herald* (16 mei 1839), 4, *ibidem*; *Standard* (13 mei 1839), 2, *ibidem*.

⁶⁸ Google Books, *Spectator* (18 mei 1839), 453-454, geraadpleegd op: <<https://books.google.nl>>.

een regerende koningin, in tegenstelling tot een gemalin, was een publiek- en staatsinstituut en niet privé. Doordat de hofdames van Victoria allemaal Whigs waren, vreesden de Tories voor een "petticoat camarilla" (een groep van onofficiële adviseurs) zoals bij jonge vrouwelijke monarchen in Portugal en Spanje had bestaan, maar ook onder de heerschappij van de Engelse vorstin Anne. Opmerkelijk was dat de Tories de situatie alleen vergeleken met andere koninginnen, maar geen vergelijkbare situatie aandroegen van een mannelijke soeverein. Het behouden van een eenzijdig hof werd door de Tory-pers afgeschilderd als onconstitutioneel.⁶⁹

Het vrouwelijke geslacht van de soeverein werd al snel ook een punt van kritiek in het gehele mediadebat. Hoewel de media Victoria niet direct persoonlijk bekritiseerden, zinspeelden ze wel op haar gebreken. Ze duiden op haar jeugd, gebrek aan ervaring en op vrouwelijke zwakheid. Er werd steeds meer geïmpliceerd dat er geen problemen waren geweest als de koningin de suggesties van Peel had geaccepteerd. Alle twijfels over de rationaliteit van erfelijke overheid, die gepaard waren gegaan met de toetreding van de jonge vorstin, kwamen weer terug. Politieke partijdigheid en invloed door een "jong meisje" werden als gevaarlijk en belachelijk gezien. In het parlementaire debat betoogde zelfs een Whig politicus, Henry Brougham, dat het een ernstig probleem was: 'Sir Robert Peel's attempt to form an administration was defeated by two ladies of the bedchamber', terwijl de stem van de Commons dat het ontslag van de Whigs had veroorzaakt niks had betekend en de weigering van de koningin alles.⁷⁰

De frequentie, breedte en kracht van deze gehele mediaoorlog beschadigde de reputatie en het prestige van de kroon enorm. Zowel Victoria, Melbourne en de Whigs als Peel en de Tories werden afgebeeld alsof ze geen compromissen konden sluiten. De politieke pers molk de situatie uit naar eigen belangen en beïnvloedde hiermee het volk aanzienlijk. Victoria's gebruik van haar Koninklijke macht was schadelijk geweest voor het principe van de constitutionele monarchie. Er kwamen twee discussiepunten op in het publiek discours. Ten eerste ging het mediadebat over de rol van de monarchie en haar machtsrelaties met het parlement. Er heerste een politieke crisis over de monarchale macht die een proces van liberalisering onderging binnen het bestaande politiek systeem. Als tweede kwam de genderkwestie in het centrum van al deze controversie te staan. Victoria's positie als een vrouwelijke monarch lokte een debat uit over de politieke verschillen tussen mannelijke en vrouwelijke monarchen en het voorbeeld van haar voorgang(st)ers. Bij deze gendercrisis werd de Victoriaanse ideologie van gescheiden sferen voor mannen en vrouwen sterk naar voren gebracht in de publieke opinie en het parlementaire debat.⁷¹

Er kwam ook reactie op de, voornamelijk conservatieve, kritiek op de Bedchamber Crisis. De liberalen portretteerden Victoria zeer positief, aangezien zij in hun belang handelde. Ze mengden zich in het debat over de rol en macht van de monarchie door te beargumenteren dat Victoria de juiste beslissing had genomen. De *Morning Chronicle* schreef dat de vorstin slechts haar plicht had

⁶⁹ Hibbert, *Queen Victoria*, 83; Longford, *Victoria R.I.*, 120-121; St. Aubyn, *Queen Victoria*, 105; Waller, *Sovereign Ladies*, 358; Marshall, *The Life and Times of Queen Victoria*, 57; Longford, *Queen Victoria*, 7; Ward, *Unsuitable for Publication*, 102-119; Williams, *The Contentious Crown*, 85-87; *Morning Post* (11 mei 1839), 4, geciteerd in: Williams, *The Contentious Crown*, 109; *Morning Herald* (11 mei 1839), 2, *ibidem*; *Morning Post* (14 mei 1839), 4, *ibidem*.

⁷⁰ Hansard, vol. 48, cols 1164-1186, geciteerd in: Williams, *The Contentious Crown*, 88; Norman Gash, *Reaction and Reconstruction in English Politics, 1832-1852* (London, 2013), 24; Richard Francis Spall, 'The Bedchamber Crisis and the Hastings Scandal: Morals, politics, and the press at the beginning of Victoria's reign', *Canadian Journal of History* (1987), 19-39; Williams, *The Contentious Crown*, 87-90; Victoria en Benson (red.), *The letters of Queen Victoria, Vol. I: 1837-1843*, 204-205; *The Times* (18 mei 1839), 4, *ibidem*; *Morning Herald* (16 mei 1839), *ibidem*; *The Times* (13 mei 1839), 4, *ibidem*; *Globe* (17 mei 1839), 2, *ibidem*; *Spectator* (24 juni 1837), 577, *ibidem*.

⁷¹ Gash, *Reaction and Reconstruction*, 24; Spall, 'The Bedchamber Crisis and the Hastings', 19-39; Williams, *The Contentious Crown*, 88-90; Beem, *The Lioness Roared*, 142-144.

gedaan en haar ministers had gesteund. De *Leeds Mercury* betoogde dat ze haar voorrechten slechts had gebruikt voor het belang van vrijheid. Victoria werd veel beschuldigd van partijdigheid.⁷² De ministeriële kranten reageerden hier woedend op en verklaarden dat de bewering dat de koningin de conservatieve partij haatte hoogst onconstitutioneel was. Bij het debat over gender sloot de Republikeinse *Spectator* zich aan bij de liberale kant, waar ze zich bij de discussie over politieke rollen bij de conservatieven aansloten. Ze stonden niet achter het misbruiken van het geslacht van de monarch voor argumentatie: 'The accident of the Sovereign being a female does not alter the case'.⁷³ Victoria gaf uiteindelijk toe haar beslissing gebaseerd te hebben op haar erkenning en acceptatie van de sociaal geconstrueerde publieke en privésferen voor mannen en vrouwen. Alleen zij, als koning en koningin tegelijkertijd, kon zich namelijk in beide sferen bewegen en de grenzen overschrijden. Victoria was verontwaardigd over de poging van Peel om haar te behandelen als een jonge en onervaren koningin. Ze gebruikte haar Koninklijke macht om haar private huiselijke sfeer van koninginschap te verdedigen. De bewering dat vrouwen politiek onbeduidend waren zette Victoria naar haar hand, ironisch resulterend in een zege voor vrouwelijk koningschap. Het publiek bleef echter verdeeld tussen de twee verschillende Tory en Whig discoursen in de media.⁷⁴

⁷² *Morning Chronicle* (13 mei 1839), 2, geciteerd in: Williams, *The Contentious Crown*, 86; *Leeds Mercury* (18 mei 1839), 4, *ibidem*.

⁷³ *Spectator* (24 juni 1837), 577, geciteerd in: Williams, *The Contentious Crown*, 86.

⁷⁴ Beem, *The Lioness Roared*, 172; Karen Chase en Michael Levenson, "'I never saw a man so frightened': the young queen and the parliamentary bedchamber", in: Homans en Munich (red.), *Remaking Queen Victoria*, 216.

H2: Victoria en Albert (1840-1861)

Tijdens de Industriële Revolutie keerden de Victorianen zich naar het familieleven om te ontsnappen aan de druk en verleidingen van de moderne wereld. Deze eerbied voor serene huiselijkheid ging gepaard met interesse voor het familieleven van hun koningin. Het volk was gefascineerd door de beelden en informatie over de Koninklijke familie die hen door middel van diverse media bereikten. Met de verloving van de koningin met Albert van Saksen-Coburg en Gotha begon Victoria's rol als exemplarische echtgenote. Het vrouwelijk ideaal van de middenklasse bestond uit haar plaats in de privésfeer, goedaardigheid, passiviteit, huiselijkheid en zelfopoffering. De vrouw was wijs, huiselijk, onzelfzuchtig en oneindig goed, volgens sociaalcriticus John Ruskin, maar moest niet boven de man rijzen, maar zijn steun zijn. Victoria moest zo heersen dat het niet de maatschappelijke normen van vrouwelijkheid verstoortte. Tegelijkertijd namen de republikeinse betogen tegen de nutteloosheid van de monarchie steeds meer toe en de conflicten over gender en macht werden ook steeds groter. Het Koninklijk huishouden moest voldoen aan het Victoriaanse ideaal om de publieke opinie tevreden te stellen. De middenklasse wilde haar normen en waarden herkennen in de monarch en haar familie. Victoria moest voldoen aan de verwachtingen van het volk als zowel vorst(in), echtgenote en moeder.⁷⁵

Voorafgaand aan het huwelijk (1839-1840)

Onder de arbeiders- en middenklassen en de radicalen bleef er onrust heersen over de kosten van de kroon en het nut van de monarchie in de moderne tijd. De middenklasse wilde een meritocratie, een maatschappijmodel gebaseerd op verdiensten in plaats van op geboortepriileges. De "Chartists" en de republikeinen zagen de kroon als de belichaming van de kleine politieke klasse van machthebbers, gebaseerd op bezit en rijkdom. Hiermee was de Koninklijke familie dan ook het mikpunt van frustratie, aangezien ze de soevereiniteit over het volk belichaamden. Ondertussen probeerden de liberale 'Benthamites' door te dringen in de discoursen van de radicalen en middenklasse. Ze pleitten voor de rationaliteit van het parlement en speelden in op de heersende publieke opinie over het gebrek aan nut van de kroon en de Koninklijke familie.⁷⁶

De scheur tussen de kroon en de Tories werd bovendien nog meer geaccentueerd door het huwelijk tussen Victoria en Albert. De *Morning Herald* en andere conservatieve kranten zagen de aankondiging van het huwelijk aan de kroonraad meer als een gelegenheid om in opstand te komen tegen de Whigs dan een reden voor feest.⁷⁷ Daarnaast deden ze, zoals in *The Times*, een beroep op het zogenaamde gevaar van Alberts katholieke familiebanden.⁷⁸ Tory politicus Wellington gebruikte, tot grote afkeer van Melbourne, de conservatieve meerderheid in het House of Lords zelfs om de protestantse geloofsbrief van Albert te vragen. De Tories spanden daarnaast samen met de radicalen in het House of Commons en verminderden samen Alberts jaargeld. *The Morning Chronicle*

⁷⁵ Altick, *Victorian people and ideas*, 50-59; McKendry, 'The "Illustrated London News and the Invention of Tradition', 1-2; Chase en Levenson, "'I never saw a man so frightened'", in: Homans en Munich (red.), *Remaking Queen Victoria*, 216; Schomp, *Victoria and Her Court*, 53-54; John Ruskin, *Sesame and Lilies* (London, 1865), 258; Maurice Quinlan, *Victorian prelude: a history of English manners, 1700-1830* (Hamden, 1965), 139-159; Jenni Calder, *The Victorian Home* (London, 1977), 120-135; Homans, 'To the Queen's Private Apartments', 7.

⁷⁶ Michael Young, *The Rise of the Meritocracy* (London, 2011), 9-21; Williams, *The Contentious Crown*, 10-27.

⁷⁷ *Morning Herald* (24 november 1839), 2, geciteerd in: Williams, *The Contentious Crown*, 90.

⁷⁸ *The Times* (25 november 1839), 4, geciteerd in: Williams, *The Contentious Crown*, 90-91; *The Times* (27 november 1839), 2, *ibidem*; *The Times* (30 november 1839), 4, *ibidem*.

schreef dat het als het ware een boete was omdat Victoria en Albert niet achter de Tories stonden.⁷⁹ De conservatieven beweerden dat het een extravagant bedrag was, dat de Koninklijke populariteit nog meer zou schaden en dat het verzoek extra bewijs vormde van de vleierij van de Whigs. Daarnaast weigerden de Tories in het House of Lords om een clause in zijn 'Naturalization Bill' door te voeren. Deze clause hield in dat hij voorrang had op iedereen behalve de soeverein. Lord John Russell, Whig politicus, concludeerde in het debat dat 'no sovereign of this country has ever been insulted in such a manner as her present Majesty has been'.⁸⁰ De Whigs waren tegen de ondergeschiktheid van Albert, vooral aangezien deze clause een dringend verzoek was van de koningin.⁸¹

De Tory leiders, behalve Wellington en Liverpool, werden uitgesloten van de bruiloft. Dit wakkerde hernieuwde protesten aan van de partijorganen. De partijgeest die gerepresenteerd werd door deze keuze in gasten werd als ontrend voor de kroon van Engeland gezien. *The Spectator* gaf aan: 'it is unfortunate that on such an occasion the Queen should be so exclusively surrounded as to countenance the charge that her Majesty's advisers contrive to make her the Sovereign of a faction instead of a united people'.⁸² De beeldvorming over deze handeling was uiterst negatief en benadrukte wederom haar overheersende politieke voorkeur. Desondanks hoopten de Tories dat Albert wel inzag dat ze echte vrienden waren van de kroon. In de *Morning Post* legden ze uit dat hun eerdere acties incidenteel waren. Conservatieve kranten hoopten dat Albert de koningin kon beïnvloeden en haar vooroordelen zou verzachten. In de publieke opinie nam steeds meer de hoop toe dat hij de invloed van de Whigs op Victoria kon beëindigen. *The Times* vond dit echter onwaarschijnlijk, vanwege Albert's jongere leeftijd.⁸³ Bovendien werden de posities in zijn huishouden al meteen ingevuld door Whigs.⁸⁴

B1: Jubileumscadeau voor Prins Albert, Portret van Victoria in haar trouwjurk door Franz Winterhalter (1847)

De Koninklijke bruiloft (1840)

Het enthousiasme van het volk voor het spektakel van de bruiloftsceremonie op 10 februari 1840 kwam niet geheel overeen met de uitvoering van het evenement. De ceremonie vond plaats in de Chapel Royal in St. James Palace. De hele procedure was niet geïnteresseerd en het evenement werd pas op 5 februari aangekondigd in de *London Gazette*. Zo werd er, volgens de *Observer*, bijvoorbeeld een verkeerde afslag genomen bij de processie, van Buckingham Palace naar de Chapel Royal, waardoor een grote menigte teleurgesteld werd.⁸⁵ Radicalen en republikeinen vonden de monarchie en ceremonies nog steeds irrationeel en duur en de conservatieven waren het niet eens met de ceremoniële hervormingen.

⁷⁹ *Morning Chronicle* (12 februari 1840), 6, geciteerd in: Williams, *The Contentious Crown*, 91.

⁸⁰ *Hansard*, vol. 51, cols 11-42, 583-633, 1103-1104, geciteerd in: Williams, *The Contentious Crown*, 28, 109-110.

⁸¹ Weisbrod, 'Theatrical Monarchy', in: Schulte (red.), *The Body of the Queen*, 244; Williams, *The Contentious Crown*, 90-91; *The Times* (27 januari 1840), 4, geciteerd in: Williams, *The Contentious Crown*, 110; *The Times* (8 februari 1840), 5, *ibidem*.

⁸² *Spectator* (15 februari 1840), 145, geciteerd in: Williams, *The Contentious Crown*, 91.

⁸³ *Morning Post* (28 januari 1840), 4, geciteerd in: Williams, *The Contentious Crown*, 91; *The Times* (11 februari 1840), 4, *ibidem*; *The Times* (10 februari 1840), 4, *ibidem*; *Morning Post* (10 februari 1840), 4, geciteerd in: Plunkett, *Queen Victoria*, 29-30.

⁸⁴ Williams, *The Contentious Crown*, 91-92; Victoria en Benson (red.), *The Letters of Queen Victoria*, Vol. I: 1837-1843, 252-256; Kurt Jagow (red.), *Letters of the Prince Consort* (London, 1938), 31-49.

⁸⁵ *London Gazette* (5 februari 1840), geciteerd in: Plunkett, *Queen Victoria*, 29-30; *Observer* (10 februari 1840), 3, *ibidem*.

Victoria zag haar bruiloft meer als een privé- dan een staatsevenement. Dit reflecteerde ze ook in haar keuze om enkel sympathisanten uit te nodigen. De Tory kranten gaven aan dat Koninklijke ceremonies de eenheid van de natie en trouw aan de kroon zou moeten uitstralen. In plaats daarvan was deze diepere betekenis nu weg, zo gaf de *Morning Post* aan: '[she] denigrated this national solemnity into a mere peagant'.⁸⁶ Ministeriële en liberale kranten berichtten over partijaanvallen. Totdat de kroon zich boven partijpolitiek verhief, konden Koninklijke ceremonies geen ondubbelzinnige vieringen van nationale eenheid zijn.⁸⁷

De huwelijksceremonie zorgde daarnaast ook voor extra nadruk op de onafhankelijkheid van Victoria, die ze al benadrukte door het huishouden van Albert zelf samen te stellen. Er werd gevreesd voor haar dreigende overtreding van de genderscheiding tussen de publieke en privésfeer. Deze vrouwelijke onafhankelijkheid werd versterkt door de hofetiquette waar de koningin niet ten huwelijk gevraagd mocht worden, waardoor Victoria haar eigen echtgenoot moest kiezen en het aanzoek moest doen. Vanaf haar kroning lag er al druk op Victoria om snel te trouwen. Zo bekritiseerde *Figaro in London* in een spotprent (afb. B2) de hoeveelheid beschikbare jonge prinsen die langskwam aan het hof.⁸⁸ Deze prent liet haar oom Leopold zien die probeerde haar diverse echtgenoten aan te praten. Radicale en Tory kritieken bestonden ook uit het idee dat haar huwelijk met Albert ontstaan was door bemoeienis van buitenlandse federaties. Ook de *Satirist* presenteerde

B2: Spotprent 'The Queen and her Courtiers', *Figaro in London* (1838)

Albert slechts als een vruchtbare Duitse knaap; hij moest een erfgenaam helpen produceren om een stabiele monarchie te verzekeren.⁸⁹ Deze beeldvorming reduceerde Victoria's huwelijk tot een handige en doelmatige dynastieke functie.⁹⁰

Hoewel de hoofdartikelen voortdurend berichtten over de omstreden politieke ondertonen van de bruiloft, gaven artikelen in diezelfde kranten - zowel Whig' als Tory' - blijk van een onvoorwaardelijke interesse en enthousiasme voor de ceremonie. Complete details over de processie, dienst, menukaart en uittocht werden uitgebracht door alle voorname kranten. Sommige gaven volledige lijsten van alle decoraties en verlichtingen in de stad. Ook *The Illustrated London News* zorgde weer voor visualisatie voor het volk (afb. 3). De omvang van het spektakel werd geprezen door diverse kranten, zoals de *Standard*.⁹¹ Het was het eerste huwelijk van een regerende koningin in Engeland in meer dan een eeuw. Er werd lof

gesproken over alle romantische en exotische elementen van de ceremonie, zo vertelde de *Morning Chronicle*: 'To be able to describe the gorgeous splendour of the train by which her Majesty was

⁸⁶ *Morning Post* (10 februari 1840), 4, *ibidem*.

⁸⁷ Plunkett, *Queen Victoria*, 29-30; George Monger, *Marriage Customs of the World: An Encyclopedia of Dating Customs and Wedding Traditions*, Vol. 2 (Santa Barbara, 2013), 581; Williams, *The Contentious Crown*, 235; Homans, *Royal Representations*, 17.

⁸⁸ 'The Queen and her Courtiers', *Figaro in London* (4 augustus 1838), 118, geraadpleegd in: Plunkett, *Queen Victoria*, 31.

⁸⁹ 'Prince Albert and the Queen', *Satirist* (13 oktober 1839), 325, geraadpleegd in: Plunkett, *Queen Victoria*, 32.

⁹⁰ Homans, 'To the Queen's private apartments', 11; Francis Knickerbocker, 'Victoria Invicta', *The Sewanee Review* Vol. 45 No. 2 (1937), 169; Williams, *The Contentious Crown*, 236, 240; Plunkett, *Queen Victoria*, 29-32.

⁹¹ Look and Learn: History Picture Library, *The Illustrated London News* (februari 1840), geraadpleegd op: <<http://www.lookandlearn.com>>; *Standard* (10 februari 1840), 3, geciteerd in: Williams, *The Contentious Crown*, 236.

preceded and succeeded would be to possess the powers of the far-famed story-teller of the Arabian Nights'.⁹² Net als bij haar kroningsceremonie viel het spektakel in de smaak bij het merendeel van het volk.⁹³

De liefde tussen Victoria en Albert was al snel overduidelijk en een populair gedeelte van de gehele ceremonie. Ook Peel feliciteerde Victoria in de House of Commons dat ze kon trouwen naar haar eigen wensen. *The Times* gaf ook aan dat het niet zoals eerdere Koninklijke huwelijken leek te zijn, aangezien deze meestal plaatsvonden wegens politieke redenen. Zo schetste de *Morning Chronicle* het beeld van oprechte affectie gedurende de ceremonie: 'The Queen, in accents which, though full of softness and music, were audible at the most extreme corner of the chapel replied "I will"; and on so doing, accompanied the expression with a glance at His Royal Highness which convinced all who beheld it that her heart was in her words'.⁹⁴ De Koninklijke 'romance' tussen de jonge maagdelijke koningin en een elegante jonge prins vormde een ideaal beeld voor zowel de kroon als de media om aan het volk te verkopen. In de publieke opinie overheerste de populariteit van spectaculaire ceremonies. Zelfs tegenstanders zagen echter dat het een aantrekkingskracht had voor het volk en hiermee toch een belangrijke functie vormde voor de monarchie.⁹⁵

B3: De bruiloft van Victoria en Albert, The Illustrated London News (1840)

De Koninklijke familie

Er moest verandering komen in de politieke strategie van Victoria. Haar partijdigheid en beïnvloede handelingen hadden een constitutionele- en gendercrisis uitgelokt. In de publieke opinie stond ze niet bekend als de koningin van de natie, maar als "Queen of the Whigs". Alle hoop van de Tories en het volk op de beëindiging van de invloed van de Whigs lag bij Albert. Er bestond nog steeds enige achterdocht over Albert's buitenlandse invloeden. Deze verdween echter ook toen hij, naast echtgenoot, een belangrijk politiek adviseur werd van Victoria en uiteindelijk hiermee Melbourne van zijn troon stootte. Hij vervulde hiermee de wens van de heersende publieke opinie. Albert had veel invloed en zorgde ook voor de verzoening tussen Victoria en haar moeder, die inmiddels niet meer in het paleis woonde, maar in één van de Koninklijke huizen. In 1840 werd Victoria voor de eerste keer zwanger. Terwijl ze samen met Albert onderweg was naar haar moeder, vond er een aanslag op haar plaats. De achttienjarige Edward Oxford schoot twee keer, maar miste. Hij werd schuldig gevonden voor hoogverraad, maar werd vrijgesproken wegens krankzinnigheid. De aanslag op de jonge,

⁹² *Morning Chronicle* (11 februari 1840), 1, geciteerd in: Williams, *The Contentious Crown*, 236.

⁹³ Monger, *Marriage Customs of the World*, 581; Williams, *The Contentious Crown*, 236.

⁹⁴ 'Her Majesty's Speech', *The Times* (17 januari 1840), 5, geciteerd in: Plunkett, *Queen Victoria*, 29; Google Books, *Morning Chronicle* (11 februari 1840), geraadpleegd op: <<https://books.google.nl>>.

⁹⁵ Watson, *A Queen at Home*, 62; Hibbert, *Queen Victoria*, 123; Longford, *Victoria R.I.*, 143; Woodham-Smith, *Queen Victoria*, 205; Williams, *The Contentious Crown*, 236, 240; Plunkett, *Queen Victoria*, 29-32; Homans, 'To the Queen's private apartments', 11; Francis Knickerbocker, 'Victoria Invicta', *The Sewanee Review Vol. 45 No. 2* (1937), 169.

zwangere vorstin schokte het volk, waardoor medelijden overheerste in de publieke opinie. In de nasleep van deze aanslag steeg de populariteit van Victoria enorm. De resterende ontevredenheid over de Hastings Affair en de Bedchamber Crisis werden hierdoor verzacht.⁹⁶

Op 21 november 1840 werd prinses Victoria geboren. Victoria vond moederschap in eerste instantie vrij uitdagend. Zo schreef ze aan haar oom Leopold in 1841: 'I think, dearest Uncle, you cannot really wish me to be the 'mamma d'une nombreuse famille', [...] men never think, at least seldom think, what a hard task it is for us women to go through very often'.⁹⁷ Victoria en Albert

B4: Koningin Victoria en haar familie
rondom een kerstboom,
The Illustrated London News (1848)

kregen echter in totaal nog acht kinderen: Albert Edward, Prins van Wales (1841), Alice (1843), Alfred (1844), Helena (1846), Louise (1848), Arthur (1850), Leopold (1853) en Beatrice (1857). Vooral de geboorte van Albert kreeg veel aandacht in de media. Zo zag de *Observer* dat de Koninklijke familie de natie samenbond, ondanks verschillen in welvaart. Ze beschreven dat de geboorte voor het volk overkwam alsof 'a beam of sunshine had pierced the darkness of their sorrows'.⁹⁸ De kinderen van Victoria en Albert werden onderdeel van een populistische strategie om het prestige van het koningshuis te verbeteren. Zowel tekstuele als visuele representatie van de Koninklijke familie vervulde de publieke wens om de normen en waarden van het volk gereflecteerd te zien in de monarchie.⁹⁹

Gedurende het huwelijk van Victoria en Albert nam de populariteit van het koningshuis toe. Veel factoren, zoals vier mislukte moordaanslagen op Victoria, droegen bij aan het prestige en de populariteit van de Koninklijke familie. Vooral ook de macht van de nieuwe en verreikende pers van de middenklasse was significant voor

deze toename. Deze representeerde de monarchie in de eerste plaats als een familie en pas ten tweede als politiek instituut. De enorme interesse van de middenklasse voor de Koninklijke familie werd gevoed door de toenemende visuele marketing in populaire geïllustreerde media. De koningin werd, met of zonder Albert en hun kinderen, afgebeeld in de vorm van portretten, illustraties, gravures en foto's (zoals afb. B4). Deze visuele toegankelijkheid in de publieke sfeer vormde een integraal deel van de populaire beeldvorming van Victoria. Het beeld van de monarch verschoof van een maagdelijk meisje naar een echtgenote en huismoeder. Deze rollen zorgden voor een illusie van minimale Koninklijke onafhankelijkheid. Ze werd echter afgebeeld als monarch en als echtgenote en moederfiguur. Victoria moest, vooral samen met Albert, gerepresenteerd worden in een balans van

⁹⁶ Barrie Charles, *Kill the Queen! The Eight Assassination Attempts on Queen Victoria* (Stroud, 2012), 23; St. Aubyn, *Queen Victoria*, 151, 160-161, 174-175; Hibbert, *Queen Victoria*, 265, 421-422; Woodham-Smith, *Queen Victoria*, 213, 412, 256; Marshall, *The Life and Times of Queen Victoria*, 152; Williams, *The Contentious Crown*, 92; Homans, *Royal Representations*, 18, 33.

⁹⁷ Geciteerd in: John Miller, 'Temple and Sewer': Childbirth, Prudery and Victoria Regina', in: Anthony Wohl (red.), *The Victorian family: structure and stresses* (London, 1978), 23.

⁹⁸ *Observer* (14 november 1841), 4, geciteerd in: Williams, *The Contentious Crown*, 197.

⁹⁹ John van der Kiste, *Queen Victoria's Children* (Brimscombe, 2009), 14-47; Barry St. John Nevill, *Life at the court of Queen Victoria 1861-1901* (Exeter, 1984), 18-19; Schomp, *Victoria and Her Court*, 53-54; British Library, *The Illustrated London News* (december 1848), geraadpleegd op: <<http://www.bl.uk/collection-items>>.

geruystellende huiselijkheid, naar de gendernormen van de middenklasse, en monarchale macht. De familie moest het ideaal van de middenklasse uitstralen. Victoria streefde ernaar een exemplarische publieke rol te vervullen van een normale echtgenote en moeder uit de middenklasse. In één van haar brieven schreef ze ook trots: 'they say no Sovereign was more loved than I am (I am bold enough to say), and that, from our happy domestic home - which gives such a good example'.¹⁰⁰ Er ontstond bewondering voor de devotie van het Koninklijke paar en hun affectie voor hun kinderen. Ze vormden een exemplarisch model van het ideale familieleven, vooral voor de middenklasse.¹⁰¹

Politieke veranderingen en hervormd populisme

Albert wilde ervoor zorgen dat de kroon zich distantieerde van partijgeest. Toen Victoria verontwaardigd was over Tory aanvallen tegen Melbourne, schreef hij: 'it need not trouble you as Queen, except for your friendship for the good lord Melbourne. Otherwise a constitutional sovereign may be indifferent to what is said against his ministry'.¹⁰² *The Times* vond het schandalig dat Victoria haar onderdanen beïnvloedde met haar partijdigheid tijdens de verkiezingen in 1841. Whig krant *Morning Chronicle* representeerde dit precies andersom.¹⁰³ Victoria deed slechts een beroep op haar volk. Het verlies van de Whigs zag de krant dan ook als een verlies voor de koningin. Albert wilde een herhaling van de Bedchamber Crisis voorkomen en zorgde voor een inleidend gesprek met de nieuwe leider, de conservatieve Peel, zodat ieder tevreden zou zijn met de nieuwe samenstelling van het huishouden van de koningin. De publieke opinie zag eindelijk verbetering. Zo schreef *The Times* dat het leek alsof Albert en Victoria vanaf nu handelden naar de geest van de constitutie.¹⁰⁴ De kroon moest voortaan gezien worden als een neutrale scheidsrechter, ongeacht hun persoonlijke mening, die het resultaat van de parlementaire strijd tussen de partijen bekrachtigde.¹⁰⁵

De monarchie kreeg daarnaast een belangrijke publieke functie, zoals al langzaam opkwam bij de kroning en de bruiloft. De *English Republic* stelde dat ceremonies het enige nut van de Engelse monarchie waren, zeker met de afname van haar politieke macht.¹⁰⁶ De meerderheid van de middenklasse zag de kroon echter niet als een irrationeel instituut of datgene wat in de weg stond van hun meritocratische principes. Ceremonies speelden volgens hen een belangrijke rol in de presentatie van een onpartijdige, eendrachtige samenleving. Deze rituele vieringen overstegen de klassenverdeling en verminderden politieke spanningen. Met de toenemende professionalisering van journalistiek vonden er institutionele processen plaats om de pers te incorporeren in Koninklijke gelegenheden. De middenklasse was even gefascineerd met pracht en praal als de kleinste details van het huiselijk leven van de Koninklijke familie. Door dit populistische discours vormde zich een beeld van toegankelijkheid en openbaarheid in de media.¹⁰⁷

¹⁰⁰ Queen Victoria en Arthur Benson (red.), *The letters of Queen Victoria: a selection from Her Majesty's correspondence between the years 1837 and 1861*, Vol. II: 1844-1853 (London, 1908), 27.

¹⁰¹ McKendry, 'The "Illustrated London News and the Invention of Tradition", 1-2; Susan Casteras, 'The wise child and her "offspring": some changing faces of Queen Victoria', in: Homans en Munich (red.), *Remaking Queen Victoria*, 182-183; Schomp, *Victoria and Her Court*, 53-54; Homans, *Royal Representations*, 18-19, 33; Homans, 'To the Queen's private apartments', 1-5, 11.

¹⁰² Jagow, *Letters of the Prince Consort*, 36-38.

¹⁰³ *The Times* (16 augustus 1841), 4, geciteerd in: Williams, *The Contentious Crown*, 93; *Morning Chronicle* (28 augustus 1841), 4, *ibidem*.

¹⁰⁴ *The Times* (31 augustus 1841), 4, geciteerd in: Williams, *The Contentious Crown*, 94; *The Times* (2 september 1841), 5, *ibidem*.

¹⁰⁵ Frank Eyck, *The Prince Consort* (Boston, 1959), 253-255; Rhodes James, *Albert, Prince Consort* (London, 1985), 167; Theodore Martin, *The Life of His Royal Highness The Prince Consort* Vol. 1 (London, 1875), 105; Marshall, *The Life and Times of Queen Victoria*, 95-101; St. Aubyn, *Queen Victoria*, 153-155; Woodham-Smith, *Queen Victoria*, 221-222; Williams, *The Contentious Crown*, 92-94; Nevill, *Life at the court of Queen Victoria*, 24.

¹⁰⁶ *English Republic* Vol. 1 (1851), 70, geciteerd in: Williams, *The Contentious Crown*, 30.

¹⁰⁷ Benjamin Disraeli, *Coningsby* (Oxford, 1844), 127; Plunkett, *Queen Victoria*, 48, 200; Williams, *The Contentious Crown*, 236-237.

Deze nieuwe populistische strategie hield in dat Victoria en Albert gezien werden bij een breed scala aan afspraken en evenementen die ze bezochten. Behalve om de populariteit bij het volk te vergroten, werden bezoeken ook vaak afgelegd met diplomatieke intenties en om lastige politieke situaties te verbeteren. De Radicals en Tories waren tevreden met de ijverige publieke rol van het Koninkshuis. De Benthamites zagen het als een stap dichterbij een meer utilitaristische monarchie. In 1843 verklaarde de *Penny Satirist*: 'She is kept by the nation as a spectacle and it is right that she should be seen. In fact it is her duty to come out and show herself, that we may have value for our money; and if she should do anything very ridiculous so much the better'.¹⁰⁸ Deze publieke rol werd gezien als een enigszins nuttige functie van de monarchie, vooral aangezien het populair was bij het volk. Deze Koninklijke bezoeken zorgden, volgens kranten zoals *The Illustrated London News* en *The Times*, voor een band tussen Victoria en haar onderdanen.¹⁰⁹ Positieve verslaggeving kreeg nog meer de overhand door het verdwijnen van radicale bladen (zoals de *Satirist* en de *Northern Star*) en het overheersen van nieuwe weekkranten (zoals *Lloyd's Weekly Newspaper* en *Weekly Times*), goedkope zondagskranten (zoals *News of the World*), nieuwe geïllustreerde media en de bestaande Londense dagbladen.¹¹⁰ Vooral het toenemende gebruik van illustraties in de media zorgde voor extra nadruk op de Koninklijke bezoeken. Er ontstond een populistisch discours van inclusieve retoriek: de monarch was openbaar en toegankelijk voor het volk. In plaats van dat de vrouwelijkheid en de publieke rol van Victoria botsten, werden de bezoeken gezien als voorbeeld van Victoria's moederlijke gevoelens voor het volk. De populariteit van Victoria en van de constitutionele monarchie nam geleidelijk toe.¹¹¹

The Great Exhibition (1851)

De 'Great Exhibition of the Works of Industry of all Nations' in The Crystal Palace, in Hyde Park in London, werd georganiseerd door Henry Cole en Prins Albert. Het was een eerbetoon aan moderne industriële technologie en design. De 'Great Exhibition' werd gezien als een monument van de industrialisatie en vrijhandel. Victoria opende de tentoonstelling op 1 mei 1851. Het werd razend populair en werd bezocht door meer dan zes miljoen bezoekers. De meningen in de media waren echter verdeeld in uitgebreide reportages en kritische opinieartikelen.¹¹²

De 'Great Exhibition' was niet een plotseling keerpunt in de klassenrelaties of het moment dat de moderne consumentenmaatschappij werd opgericht. Er waren namelijk veel negatieve reacties op de dominerende representatie en betekenis van de tentoonstelling. Deze kwamen vooral van radicale republikeinen, die eind jaren '40 op waren gekomen vanuit de middenklasse. Bladen zoals *Friend of the People* en de *English Republic* waren tegen het kapitalistische karakter van de tentoonstelling.¹¹³ De grootste kritiek op de openingsceremonie was de uitsluiting van de arbeidersklasse, terwijl het de viering was van prestaties van hun harde werk. *The Guardian* schreef echter wel dat de arbeidersklasse de tentoonstelling later bezocht: 'On Friday multitudes of people

¹⁰⁸ 'The Royal Visitations, and Learned Foolery', *Penny Satirist* (18 november 1843), 2, geciteerd in: Plunkett, *Queen Victoria*, 36.

¹⁰⁹ 'The Royal Visit to Scotland', *The Illustrated London News* (3 september 1842), 257, geciteerd in: Plunkett, *Queen Victoria*, 37; *The Times*, (8 december 1843), 4, *ibidem*.

¹¹⁰ Bijvoorbeeld: 'The Queen's Visit to Her People', *News of the World* (3 december 1843), 4, geciteerd in: Plunkett, *Queen Victoria*, 37.

¹¹¹ Frank Prochaska, *Royal Bounty* (New Haven, 1995), 67-99; Lucy Brown, *Victorian News and Newspapers* (Oxford, 1985), 52; Plunkett, *Queen Victoria*, 36-39, 48; Williams, *The Contentious Crown*, 198.

¹¹² Louise Purbrick, 'Introduction', in: Louise Purbrick (red.), *The Great Exhibition of 1851: New Interdisciplinary Essays* (Manchester, 2001), 1-25; Rappaport, *Queen Victoria*, 176-180.

¹¹³ *Friend of the People* (26 juli 1851), 277, geciteerd in: Williams, *The Contentious Crown*, 23; *Friend of the People* (10 mei 1851), 189-190, *ibidem*; *English Republic*, Vol. 1 (1851), 193, *ibidem*.

flocked into the building but of a far different class from the swarming bands of workmen who have hitherto been its occupants'.¹¹⁴ Andere soorten negatieve reacties waren bijvoorbeeld klachten, zoals in de *Morning Herald*, over het aantal buitenlanders dat naar Londen kwam door de tentoonstelling.¹¹⁵

Het ontbrak nochtans niet aan positieve geluiden. Chartist George Reynolds betreurde de positieve belangstelling van een deel van de midden- en arbeidersklasse. Tegelijkertijd maakte hij gebruik van deze belangstelling voor de verkoop van zijn tijdschrift *Reynolds's Miscellany*, gevuld met illustraties van de Koninklijke familie.¹¹⁶ De republikeinen begrepen de "cult" rondom de beschaafde Victoria. Ze verafschuwden echter wel het overdreven taalgebruik van haar aanbidders. Ook media die meestal positief berichtten over Victoria, keurden deze overvloedige eerbied af. Zo schreef de satirische *Punch*: 'The Queen of England is not the Grand Lama; And further be it remembered that Englishmen should not emulate the vain idolatry of speech'.¹¹⁷

Er waren echter ook veel positieve geluiden. Veel kranten stonden vol illustraties en uitgebreide beschrijvingen van de openingsceremonie en de tentoonstellingen. De inhuldiging werd door de *Daily News* omschreven als een mengeling tussen 'the prestige of regal state' en 'modern intellectual power'.¹¹⁸ Ook *The Morning Chronicle* benadrukte dat de openingsceremonie en de tentoonstelling alle klassen verenigde tot een gemeenschap met een gezamenlijke interesse. *The Illustrated London News* drukte een paginagrote prent van Victoria die de Exhibition opende. Ze beschreven de opening als 'all the splendour of Court [...] all the pomp and pageantry of a royal procession'. Volgens *The Times* bewees het succes van de tentoonstelling de stabiele populariteit van het Koningshuis.¹¹⁹ De tentoonstelling was deels in de media, maar vooral ook in de praktijk een enorm succes. Er werd ook diverse koopwaar aangeboden, zoals souvenirkaartjes, servies en gidsjes (afb. B5). Met de winst van de

B5: Victoria en Albert bij de 'Great Exhibition', prentdetail uit 'The Illustrated Exhibitor: guide to the Great Exhibition' (1851)

¹¹⁴ The Guardian, 'The Exhibition', *The Guardian* (7 mei 1851), geraadpleegd op: <<https://www.theguardian.com/theguardian/from-the-archive-blog>>.

¹¹⁵ *Morning Herald* (1 mei 1851), 4, geciteerd in: Williams, *The Contentious Crown*, 112; Peter Gurney, 'An appropriated space: the great Exhibition, the Crystal Palace and the working class', in: Purbrick (red.), *The Great Exhibition of 1851*, 114-145; Williams, *The Contentious Crown*, 20-24, 98, 162.

¹¹⁶ *Reynolds's Miscellany* (5 december 1846), 73-74, geciteerd in: Williams, *The Contentious Crown*, 199.

¹¹⁷ *Punch*, vol. 20 (1851), 183-195, geciteerd in: Williams, *The Contentious Crown*, 200; *Reynolds's Political Instructor* (24 november 1849), 17, geciteerd in: Williams, *The Contentious Crown*, 258; *English Republic*, Vol. 1 (1851), 355, *ibidem*.

¹¹⁸ *Daily News* (1 mei 1851), 4, geciteerd in: Williams, *The Contentious Crown*, 237.

¹¹⁹ *Morning Chronicle* (25 juni 1851), 3-4, geciteerd in: Williams, *The Contentious Crown*, 237; *The Illustrated London News* (3 mei 1851), 343-351, *ibidem*; *The Times* (2 mei 1851), 4, *ibidem*.

tentoonstelling werden drie musea en een concertzaal opgericht, waaronder het 'South Kensington Museum' (later het 'Victoria en Albert museum') en de 'Royal Albert Hall'.¹²⁰

Discrepantie en idealisering

In 1856 wilde Victoria de titel van Albert veranderen in "King Consort" in plaats van "Prince Consort". Ze schreef in een memorandum: 'It is a strange omission in our Constitution that while the wife of a King has the highest rank and dignity in the realm after her husband assigned to her by law, the husband of a Queen regnant is entirely ignored by the law. This is the more extraordinary as, a husband has in this country such particular rights and such great power over his wife, and as the Queen is married just as any other woman is, and swears to obey her lord and master, as such, while by law he has no rank or defined position. This is a strange anomaly.'¹²¹ Het reflecteerde haar grensoverschrijdende positie in deze samenleving. Ze was zowel soevereine monarch, echtgenote en moeder. Ze was een vrouwelijke heerser, naar de wet hoger in rang en rechten dan haar man. Dit terwijl de gewone Engelse vrouw onder de man stond qua rechten en sociale conventie. Ze impliceerde hiermee meteen de dubbelzinnigheid van de Victoriaanse normen en waarden.¹²²

Hoewel ze het zelf niet altijd eens was met sociale en wettelijke conventies - werd Victoria in de media van de middenklasse, behalve de pers geschreven door politieke hervormers zoals de chartists en republikeinen, gerepresenteerd als de ideale soeverein en vrouw. De exemplarische kwaliteiten van haar en de Koninklijke familie waren hetzelfde als de geprezen funderingen van de Victoriaanse samenleving: hard werken, zuinigheid, eerlijkheid en de heiligheid van thuis en familie. Victoria en Albert werden gezien als voorbeelden van plichtsgetrouwheid en toewijding. Albert werd echter tegelijkertijd bespot als buitenlander en geprezen voor zijn positieve invloed op Victoria en inzet voor sociale, industriële, educatieve, culturele en militaire verbetering. Langzaamaan won hij het respect van de Engelse publieke opinie. Victoria werd, sinds haar huwelijk en moederschap, geïdealiseerd vanwege haar exemplarische huiselijke deugden die ze als Britse vrouw moest belichamen. 'The Court', schreef de *London Pioneer*, 'is principally of use to the century as a moral agent'.¹²³ De heerschappij van een vrouwelijke soeverein zorgde ervoor dat vrouwen een voorbeeld hadden. Victoria representeerde de huiselijke deugden. Veel media representeerden Victoria en Albert als de ideale ouders en de koningin als exemplarisch vrouwelijk. Bij de bruiloft van Prinses Victoria verklaarde de *Morning Post*: 'In our Queen we see the highest type of English lady, English wife, and English Mother'.¹²⁴ Hoewel er nog steeds veel geluiden in de publieke opinie klonken tegen de monarchie, steeg de populariteit van Victoria enorm vergeleken met de jaren voor haar huwelijk.¹²⁵

¹²⁰ Rappaport, *Queen Victoria*, 176-180; Williams, *The Contentious Crown*, 237; *Standard* (2 mei 1851), 2, *ibidem*.

¹²¹ Christopher Hibbert (red.), *Queen Victoria in Her Letters and Journals* (New York, 1985), 152.

¹²² Munich, 'Queen Victoria, Empire, and Excess', 268; Homans, *Royal Representations*, 17.

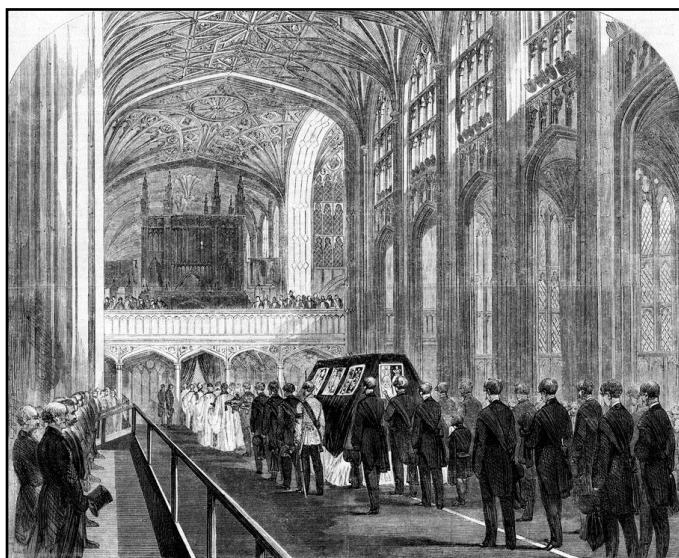
¹²³ *London Pioneer* (20 augustus 1846), 270, geciteerd in: Williams, *The Contentious Crown*, 200.

¹²⁴ *Morning Post* (26 januari 1858), 4, geciteerd in: Williams, *The Contentious Crown*, 186.

¹²⁵ Julia Schubert, *Daily Life in Victorian England: The Middle Class and its Values* (München, 2003), 3; Gottfried Niedhart, *Geschichte Englands im 19. und 20. Jahrhundert*, 3 (München, 1987) 39-49; Williams, *The Contentious Crown*, 160-165, 200-201.

H3: Weduwschap (1861-1887)

De populariteit van de monarchie was deels afhankelijk van de representatie van Victoria als de, in de ogen van de middenklasse, ideale vrouw en betrouwbaar soeverein.. Haar populistische strategie, zoals de publieke vertoningen van haar en de Koninklijke familie, zorgde ervoor dat de loyaliteit voor de monarchie onder het volk groeide. De media volgden de Koninklijke familie namelijk op de voet en het lezerspubliek kreeg hiermee het gevoel hen te kennen. Het publieke karakter van de monarchie verdween echter toen Victoria in 1861 zowel haar moeder als Albert verloor. In maart was haar moeder gestorven en Victoria kwam bij het doorlezen van haar papieren erachter dat haar moeder intens van haar had gehouden. Ze gaf Conroy en Lehzen de schuld van de vervreemding van

C1: 'The Funeral Procession of HRH The Prince Consort at St George's Chapel', Illustrated London Times (1862)

haar moeder. Albert nam tijdens deze periode van intense rouw de meeste taken van Victoria over, ondanks zijn chronische maagproblemen. In november was Albert er echter heel slecht aan toe en in december bleek hij buiktyfus te hebben. Op 14 december stierf Albert tot groot verdriet van Victoria. De koningin isoleerde zichzelf en de representatie van de monarchie transformeerde wederom.¹²⁶

De dood en begrafenis van prins Albert

Het nieuws over de dood van prins Albert verspreidde zich snel. Zo verkocht *The Times* 89.000 exemplaren. Het moment van bekendmaking werd respectvol

beschreven: 'The solemn tones of the great bell of St. Paul's—a bell of evil omen—told all citizens how irreparable has been the loss of their beloved Queen, how great the loss to the country'.¹²⁷ Na de dood van Victoria's moeder en Albert overheerste in de publieke opinie medeleven en sympathie. Diverse kranten - zoals de *London Gazette Extraordinary*, *Lloyd's Weekly Newspaper* en de *Morning Chronicle* - beschreven het als een persoonlijke verlies voor het hele volk.¹²⁸

Aan de lovende tonen van de verslaggeving over het overlijden van Albert, zeker vergeleken met de negatieve doodsberichten over George IV en Willem IV, was te merken hoe de populariteit en

¹²⁶ Hermione Hobhouse, *Prince Albert: His Life and Work* (London, 1983), 156; Stanley Weintraub, *Albert: Uncrowned King* (London, 1997), 401, 425-431; Hibbert, *Queen Victoria*, 265-267, 276-299; Waller, *Sovereign Ladies*, 393; Homans, *Royal Representations*, 58-59; Nevill, *Life at the court of Queen Victoria*, 37; Queen Victoria en Arthur Benson (red.), *The letters of Queen Victoria: a selection from Her Majesty's correspondence between the years 1837 and 1861, Vol. III: 1854-1861* (London, 1908), 473-474; Queen Victoria en Hector Bilithe (red.), *Further letters of Queen Victoria: from the archives of the house of Brandenburg-Prussia* (London, 1938), 121-122.

¹²⁷ Mateen Greenway, *The Times* (23 december 1861), 6, geraadpleegd op: <<http://mateengreenway.com/steampunk>>.

¹²⁸ Papers Past: National Library of New Zealand, *London Gazette Extraordinary* (15 december 1861), geraadpleegd op: <https://paperspast.natlib.govt.nz/newspapers>; *Lloyd's Weekly Newspaper* (22 december 1861), 1, geciteerd in: Plunkett, *Queen Victoria*, 67; Google Books, *Morning Chronicle* (16 december 1861), 4, geraadpleegd op: <<https://books.google.nl>>; Mateen Greenway, 'Prince Albert', *The Times* (16 december 1861), geraadpleegd op: <<http://mateengreenway.com/steampunk>>.

reputatie van de monarchie was gegroeid in de jaren 1840 en 1850. In de Koninklijke familie waren de ideale deugden van de middenklasse inmiddels verankerd. Albert werd geprezen, zelfs door kranten die hem gedurende zijn leven bekritiseerden, voor zijn uitvoering van publieke taken en zijn rol als rechtschapen hoofd van de Koninklijke familie. De publieke opinie had meer respect voor de monarchie gekregen dan voorheen en dit uitte zich des te meer vlak na de dood van Albert.¹²⁹

De begrafenis van Prins Albert, op 23 december 1861, was een privéceremonie. Op verzoek van Albert was het een simpele gelegenheid met de benodigde privacy. De pers respecteerde de wensen van hem en de rouwende Koninklijke familie. Zo beaamden kranten, zoals *The Times* en *The Illustrated London News*, dat het gepast was om de prins respectvol, maar zonder te veel poespas te begraven. Het werd omschreven als een nette gelegenheid. Zo schreef de *London Times*: 'Yesterday, with little of the pomp and pageantry of a State ceremonial, but with every outward mark of respect, and with all the solemnity which befitted his high station and his public virtues, the mortal remains of the husband of our Queen were interred in the last resting place of England's sovereigns — the Chapel Royal of St. George's, Windsor. By the express desire of his Royal Highness the funeral was of the plainest and most private character'.¹³⁰

Isolement en de publieke functie

De publieke rol van de soeverein was aan het einde van de heerschappij van Victoria de geaccepteerde functie van de monarchie. De lange afzonderingsperiode van Victoria accentueerde het belang van deze populistische strategie. Sinds de jaren '40 was de media geïncorporeerd in ceremonies. Diverse kranten kregen een zitplaats bij deze

C2: 'Where is Britannia?',
in: Tomahawk, June 1867.

ceremonies. Ook de correspondentie tussen officiële bronnen vanuit de constitutionele monarchie en de media zorgden voor het behouden en hervormen van de rol van

de monarchie. Het isolement van Victoria zorgde dan ook voor kritiek vanuit de bevolking; men vond dat ze hierdoor niet al haar monarchale taken uitvoerde. Vooral het gebrek aan spectaculaire ceremonies en rituelen vond het volk teleurstellend. Ze opende in het volgende decennium het parlement slechts drie keer. Daarnaast waren de Koninklijke bruiloften van prinses Alice, de prins van Wales, prinses Helena en prinses Louise kleurloze, privé-evenementen - nog steeds doordrongen van rouw. Het gebrek aan pracht en praal benadrukte de afnemende uitvoering van de ceremoniële plichten van de koningin. Dit terwijl deze publieke functie inmiddels gezien werd als de hoofdfunctie en zelfs de rechtvaardiging van de monarchie. Er kwam weer felle kritiek op de kroon vanuit radicale

¹²⁹ Weisbrod, 'Theatrical Monarchy', 247; Homans, *Royal Representations*, 58-59; Williams, *The Contentious Crown*, 203-204; Plunkett, *Queen Victoria*, 67.

¹³⁰ Hobhouse, *Prince Albert: His Life and Work*, 158; Williams, *The Contentious Crown*, 239-240; *The Times* (24 december 1861), 6, geciteerd: Williams, *The Contentious Crown*, 239; Trove: National Library Of Australia, 'Funeral of the late Prince Consort', *The Illustrated London Times* (4 januari 1862), geraadpleegd op: <<http://trove.nla.gov.au/newspaper>>; Perseus Digital Library, 'The funeral of Prince Albert', *London Times* (23 december 1861), 6, geraadpleegd op: <<http://www.perseus.tufts.edu>>. <<http://www.perseus.tufts.edu/hopper/text?doc=Perseus%3Atext%3A2006.05.0374%3Aarticle%3D6>>.

en de groeiende republikeinse beweging. Kroonsgezinden wilden een meer consequent en spectaculair publiek profiel voor de monarchie om de populariteit van de kroon te verzekeren.¹³¹

In juli 1862 vond de Koninklijke bruiloft van prinses Alice plaats en *The Times* beschreef het als 'a day snatched from mourning, with not a colour and scarce a shade of brighter hue to mark the

C3: 'Queen Hermione: Britannia unveils the statue. "Tis time! Descend; be stone no more"', in: *Punch*, September 1865.

exception to the uniform gloom'.¹³² In de publieke opinie heerste de verwachting dat de kroon inmiddels haar verlies zou hebben verwerkt. Die hoop was echter tevergeefs en de media bleven constant herhalen dat het de plicht van de koningin en de kroon was om publieke verplichtingen aan te gaan. Koninklijke ceremonies waren niet slechts een evenement waar de media verslag van deden, het waren media-evenementen. Dat zelfs de huwelijksceremonie van de toekomstige koning, de "Prince of Wales", niet groots gevierd werd, viel slecht bij de publieke opinie. *The Illustrated London News* beschreef dat een nationale feestdag alleen verklaard werd door de regering vanwege het volk.¹³³ Met de bruiloft van de prins van Wales begon echter wel geleidelijk het gebruik van fotografie in geprinte media, zoals de *Photographic News*. In oktober 1863 onthulde Victoria een herdenkingsstandbeeld van Albert, maar de bevolking werd gevraagd niet te juichen, muziek te regelen of te versieren. Het volk probeerde Victoria's wensen te respecteren en de processie was een stille gelegenheid. Diverse kranten, zoals de *Scotsman* en *Aberdeen Journal*,

beschreven dat het meer de sfeer had van een begrafenis dan van een viering.¹³⁴

Victoria's lange rouwperiode en isolement zorgden voor spanning in haar paradoxale representatie. Twee jaar was een passende periode voor een weduwe naar de Victoriaanse rouwgebruiken. Haar rouwperiode strekte zich echter langer uit. Hoewel verwacht werd dat ze diep rouwde, werd ook als soeverein van haar verwacht om deze vrouwelijke gebruiken te schenden en publiek te verschijnen zoals gewoonlijk. Tegen 1864 stelde de pers bijna unaniem haar isolement aan de kaak, onder andere uitgedrukt door middel van spotprenten (zie afb. C2 en C3).¹³⁵ Vooral afbeelding C3 was treffend, aangezien het een oproep deed om van "een standbeeld" (en wellicht daarmee ook een verwijzing naar haar devotie aan Albert-monumenten) terug naar een levende monarch te veranderen. Ze kreeg in de media ook de bijnaam "Widow of Windsor". In 1864 plakte

¹³¹ Cannadine, 'The Context, Performance and Meaning of Ritual', in: Hobsbawm en Ranger (red.), *The Invention of Tradition*, 118-119; Plunkett, *Queen Victoria*, 220, 232; Williams, *The Contentious Crown*, 240-241, 247; Homans, *Royal Representations*, 58-59; Brown, *Victorian News and Newspapers*, 146-147; Frank Hardie, *The political influence of Queen Victoria, 1861-1901* (London, 1963), 207.

¹³² *The Times* (2 juli 1862), 8, geciteerd in: Williams, *The Contentious Crown*, 240.

¹³³ *The Illustrated London News* (24 oktober 1863), 414, geciteerd in: Homans, *Royal Representations*, 62.

¹³⁴ *Scotsman* (14 oktober 1863), geciteerd in: Homans, *Royal Representations*, 62; *Aberdeen Journal* (14 oktober 1863), 8, *ibidem*; Elisabeth Darby en Nicola Smith, *The Cult of the Prince Consort* (New Haven, 1983), 101-102; Plunkett, *Queen Victoria*, 67, 232-237; Jeremy Maas, *The Prince of Wales' Wedding: The Story of a Picture* (London, 1977), 25-39; Brown, *Victorian News and Newspapers*, 146-147; Williams, *The Contentious Crown*, 240-241; Nevill, *Life at the court of Queen Victoria*, 37; Homans, *Royal Representations*, 62.

¹³⁵ The British Museum, *Tomahawk* (juni 1867), geraadpleegd op: <<http://www.britishmuseum.org>>; *Punch* (september 1864), geraadpleegd op: <<https://books.google.nl>>.

ook iemand een poster op bij Buckingham Palace, met de woorden: 'These commanding premises to be let or sold, in consequence of the late occupant's declining business'. De publieke opinie, zowel binnen als buiten de media, spoorde haar aan weer terug te komen naar de wereld van de levenden. Ze weerstond echter de druk om publiek "op te treden". In haar brieven en haar dagboek tijdens deze periode beschreef ze publieke verschijningen als een scène uit een toneelstuk. Ze benadrukte naar buiten toe het belang van haar werk als monarch achter de schermen. Daarnaast beweerde ze een slechte gezondheid en verbijzelde zenuwen te hebben. Een aantal Londense kranten, zoals *The Times* en *Daily Telegraph*, hadden een dagelijkse rubriek onder de naam 'The Court' of 'Court Circular' over de bezigheden van de koningin of haar kinderen. Gedurende haar isolement waren echter berichten zoals 'The Queen rode out on her pony' of 'The Queen walked in the grounds yesterday' al spectaculaire nieuwsberichten, aangezien ze nooit ver weg van één van haar residenties ging. Vreemd genoeg werden veel van deze nietszeggende berichten door officiële bronnen naar buiten gebracht, een vorm van indirecte representatie. De koningin was dus niet alleen afwezig, ze benadrukte ook dat ze afwezig was. Zo publiceerde *The Times* ook als grap een brief van de koningin: 'The Queen heartily appreciates the desire of her subjects to see her [...] But there are other and higher duties than those of mere representation which are now thrown upon the Queen, alone and unassisted - duties which she cannot neglect without injury to the public service'.¹³⁶ Victoria autoriseerde echter deze satirische publicatie. Na 1866 verliet Victoria haar isolement meer en meer. Desondanks bleef de publieke opinie kritisch en bleef de Republikeinse beweging groeien. Victoria ondernam geleidelijk enkele publieke verschijningen, zoals het onthullen van Albert monumenten en kleine ritjes in open rijtuigen.¹³⁷

Victoria's publieke "comeback": Thanksgiving

Met de publicatie van *The Early Years of His Royal Highness the Prince Consort* en *Leaves from the Journal of Our Life in the Highlands* in 1867 en 1868 hoopte Victoria haar afwezigheid te compenseren. De publicatie van haar dagboek herdacht niet alleen Albert, maar ook haarzelf. Behalve kritiek op haar publieke afwezigheid, heersten er ook lasterende geruchten over een mogelijke romantische relatie tussen haar en een Schotse knecht, John Brown. De koningin kreeg van de media de bijnaam "Mrs. Brown". In de late jaren '60 en vroege jaren '70 bezocht Victoria echter weer een beperkte selectie aan publieke evenementen. Ze gaf toe aan de publieke eis om in de openbaarheid te verschijnen, maar de kleine verschijningen, zoals onthullingen en het inspecteren van militaire troepen waren slechts kleinschalig en weinig spectaculair. In 1871 verscheen Victoria meer in de openbaarheid dan in de voorgaande tien jaren. Toch kreeg ze vanuit de liberale en republikeinse hoek nog veel kritiek over het verzuimen van haar taken en de kosten van het onderhouden van de Koninklijke familie. Haar oudste zoon Edward, de Prins van Wales, kreeg in 1871 tyfus en Victoria haastte zich naar zijn zijde. De rest van de publieke opinie stond weer sympathieker tegenover Victoria sinds haar "comeback" in haar publieke functie. Victoria schreef in haar dagboek over de steunende brieven en telegrammen over de gezondheid van haar zoon: 'The feeling shown

¹³⁶ *The Times* (16 april 1868), geciteerd in: Homans, *Royal Representations*, 63.

¹³⁷ William Fredeman, 'Introduction: "England Our Home, Victoria Our Queen"', *Victorian Poetry (Centennial of Queen Victoria's Golden Jubilee)* Vol. 25 No. 3/4 (1987), 8; Homans, *Royal Representations*, 59-67, 100-101; St. Aubyn, *Queen Victoria*, 343-344, 385; Stanley Weintraub, *Victoria: Biography of a Queen* (London, 1987), 308, 321-324; Thompson, *Queen Victoria*, 58; Longford, *Queen Victoria*, 321-322.

by the whole nation is quite marvelous and most touching and striking, showing how really sound and truly loyal the people really are'.¹³⁸

In februari 1872 maakte Victoria haar echte publieke "comeback" bij de dienst van de "Thanksgiving for the recovered health of the Prince of Wales". Met hulp van de liberale minister-president Gladstone werd het uiteindelijk een grootse ceremonie. Ze reed samen met haar zoon in een open rijtuig in een lange ordelijke processie naar de dienst in St. Paul's Cathedral en daarna weer terug naar Buckingham Palace. Het volk juichte even hard voor de terugkeer van Victoria als het herstel van Edward. De nieuwsberichten over het evenement waren uitgebreid en feestelijk. In de media, zoals *Saturday Review* en *Pall Mall Gazette*, werd echter ook benadrukt dat de Engelse

C4: 'Reception of the Queen and the Prince of Wales in London on Tuesday', in: *The Penny Illustrated Paper* (1872)

Koninklijke ceremonies niets zijn vergeleken met die van het continent. Ook *Daily News* en *Daily Telegraph* spraken laagdunkend over de Engelse ceremoniële kunst, maar prezen wel de spontane en unanieme demonstratie van loyaliteit door het volk.¹³⁹ Het evenement werd beschreven als een demonstratie van nationale eenheid ongeacht klasse, religie of politieke kleur. De 'Thanksgiving' ceremonie werd gezien als een keerpunt. Vanuit haar isolement trad ze wederom weer in de openbaarheid, of zoals sommige spandoeken zeiden: 'With thee we mourned and with thee rejoice' en 'Our sorrow is turned to joy'. Daarnaast ging ze van een eenzame weduwe naar een symbolische representatie van de monarchie samen met haar zoon. Zo beschreef *The Times* het effect als volgt: 'Everyone seemed touched by a peculiar satisfaction at seeing Her Majesty in the same carriage with the Prince and Princess of Wales and their eldest son'.¹⁴⁰ Het had het volk niet zo diep ontroerd als ze in aparte rijtuigen hadden gezeten. Hoewel Victoria tot het einde van haar leven zwart bleef dragen, stond haar weduwschap niet meer centraal in haar representatie. De nadruk lag nu in plaats daarvan meer op het volk. De publieke vertoningen waren voor Victoria een manier om de loyaliteit van het volk te aanschouwen. In 1876 werd Victoria Keizerin van India. Haar representatie als extravagante weduwe veranderde nu geleidelijk naar de 'Queen of an Empire upon which the sun never sets'.¹⁴¹

¹³⁸ Nevill, *Life at the court of Queen Victoria*, 74; Stanley Weintraub, 'Review: John Brown: Queen Victoria's Highland Servant', *Victorian Studies* Vol. 44 No. 3 (2002), 524-525; Hibbert, *Queen Victoria*, 321-324; Marshall, *The Life and Times of Queen Victoria*, 168-170; Longford, *Queen Victoria*, 327-328; St. Aubyn, *Queen Victoria*, 356-362; Homans, *Royal Representations*, 100-101, 115, 131, 153-156.

¹³⁹ *Pall Mall Gazette* (9 november 1871), 1, geciteerd in: Williams, *The Contentious Crown*, 183; *Saturday review* (11 november 1871), 608-609, *ibidem*; *Daily News* (27 februari 1872), 4, geciteerd in: Williams, *The Contentious Crown*, 186; *Daily Telegraph* (27 februari 1872), 4, *ibidem*.

¹⁴⁰ *The Times* (28 februari 1872), geciteerd in: Homans, *Royal Representations*, 155.

¹⁴¹ Munich, 'Queen Victoria, Empire, and Excess', 265; Homans, *Royal Representations*, 153-156; Thompson, *Queen Victoria*, 105-118; Christopher Hibbert, *Queen Victoria in Her Letters and Journals* (Stroud, 2000), 216; Williams, *The Contentious Crown*, 247-249.

H4: Jubilea en laatste jaren (1887-1901)

In de jaren 1870 en 1880 werden de Koninklijke ceremonies steeds meer openbaar en indrukwekkend. De opkomst van de republikeinse beweging liet het gevaar zien van het negeren van de publieke functie van de monarchie. De twee minister-presidenten tijdens deze periode, de liberale

D1: 'In Commemoration of Queen Victoria's Jubilee', in:
The Illustrated London News (juni 1887)

Gladstone en de conservatieve Disraeli, geloofden sterk in het belang van de ceremoniële plicht van de kroon en de magische aantrekkingskracht van pracht en praal voor het volk. De monarchie was in deze periode ook het instituut dat de natie en het rijk verbond. Engeland werd meer zelfbewust nationalistisch en imperialistisch en publiek spektakel werd gebruikt om imperiale eenheid en kracht te tonen. Er werden ceremoniële gelegenheden gecreëerd, beginnend met de "Thanksgiving for the recovery of the Prince of Wales". De Republikeinen - en tegenstanders van de kosten of van de viering van imperialisme en militarisme in de ceremonies - bleven Koninklijke ceremonies bekritisieren, maar zij zagen ook dat het tij van de publieke opinie in de populaire media zich tegen hen keerde. Het prikkelen van de fantasie van de mensen door het spektakel van grootse evenementen en de pracht en praal van de publieke monarchie hadden een grote invloed op de bevolking. De publieke opinie had gewonnen; de monarchale functie van publieke

verschijningen en ceremonieel "praalvertoon" werden weer uitgevoerd door hun soeverein. Het was echter niet zozeer de monarchie die geprezen werd, maar Victoria zelf.¹⁴²

In 1882 werd er wederom een aanslag gepleegd op Victoria. Twee schooljongens sloegen de dader neer. Victoria schreef in een brief dat ze heel blij was met de loyaliteit, sympathie en affectie die haar ten deel vielen na de gebeurtenissen: 'It is worth being shot at to see how much one is loved'.¹⁴³ In maart 1883 viel Victoria van de trap, waardoor ze ongeveer vijf maanden kreupel was. Ze herstelde nooit volledig en had erna ook last van reuma. Datzelfde jaar stierf haar bediende John Brown, een trouwe vriend waar ze erg op gesteld was, en in 1884 stierf haar jongste zoon Leopold. Ondanks haar verdriet bleef Victoria zich vasthouden aan haar monarchale plichten, zowel publiek als achter de schermen.¹⁴⁴

¹⁴² Cannadine, 'The Context, Performance and Meaning of Ritual', in: Hobsbawm en Ranger (red.), *The Invention of Tradition*, 108, 120-1223, 161; Jeffrey Lant, *Insubstantial Pageant: Ceremony and Confusion at Queen Victoria's Court* (Falls Village, 1979) 49; Williams, *The Contentious Crown*, 174, 215, 246-252.

¹⁴³ Rappaport, *Queen Victoria*, 47.

¹⁴⁴ Paul Murphy, *Shooting Victoria: Madness, Mayhem, and the Rebirth of the British Monarchy* (London, 2012), 255; Hibbert, *Queen Victoria*, 420-427, 443; St. Aubyn, *Queen Victoria*, 421-425; Longford, *Queen Victoria*, 451-461.

Gouden Jubileum (1887)

In 1887 vierde het Britse rijk het gouden jubileum van Victoria. Ze regeerde op dat moment al vijftig jaar. Ze hield een banket met vijftig koningen, prinsen en regeringshoofden van de Britse overzeese kolonies en domeinen. De volgende dag was er een processie en een dankdienst in Westminster Abbey. De dankdienst werd door 'High Church' periodieken gebruikt om de voorrangspositie van de Anglicaanse kerk te benadrukken. Zo schreef de *Register* dat 'obedience to the sovereign' van belang was, 'in whom he sees invested an authority which comes from God'.¹⁴⁵ Andere religieuze periodieken gebruikten de dienst om zich uit te spreken over het geloof of hun minderheidspositie. Sommige minderheden, zoals *The Jewish Chronicle*, vonden in het jubileum een gevoel van betrokkenheid.¹⁴⁶ Victoria beschreef 1887 als een briljant jaar. 'The celebrations, as you will have heard, went off very well and were worthy of the occasion', schreef Victoria aan haar nicht Augusta, 'the popular enthusiasm was great and very moving'.¹⁴⁷ Victoria, "de matriarch", was populairder dan ooit. De jubileumfestiviteiten waren dan ook zeer populair bij het overgrote deel van het volk. Er verschenen illustraties (afb. D1), foto's en daarnaast diverse soorten souvenirs en memorabilia; van servies tot liederen in gedenkboekjes.¹⁴⁸ De pers werd ook weer geïncorporeerd in de ceremonie en kreeg negentig plaatsen toegewezen in Westminster Abbey.¹⁴⁹

Volgens de *Spectator* waren de jubileumfestiviteiten zo populair bij het volk dat 'the interest and the pleasure felt by the body of people of all classes in the Jubilee as a show surpassed everything we can remember'.¹⁵⁰ Achteraf was een deel van de publieke opinie alleen teleurgesteld dat het niet nog groter en schitterender was. Het algemene gevoel in de publieke opinie, zoals beschreven in bijvoorbeeld de *Daily Telegraph* en *The Times*, was echter enthousiasme en bewondering. *The Illustrated London News* stond vol met plaatjes van het evenement en beschreef de ceremonie als 'pageantry such as this generation never saw'.¹⁵¹ Het jubileum was volgens media, zoals de *Daily News*, de *Spectator* en *Pall Mall Gazette*, een bevrijding van het alledaagse leven. De populariteit van de monarchie was niet per se verbonden aan het instituut, maar aan Victoria. Voor vele generaties was zij de enige, dan wel belangrijkste soeverein.¹⁵²

Er kwam echter, zowel vanuit radicale en republikeinse hoek als in het algemeen, weer kritiek op de kosten van het jubileumevenement en de kroon. Zo was *Spectator* van mening dat de koningin vrijgevig moest zijn. Zelfs de nationalistische *The Times*, die de monarchie omschreef als een populair instituut, vond de enorme kosten voor de vieringen opmerkelijk. De *Spectator* merkte op

¹⁴⁵ *Register* (25 juni 1887), 806-807, geciteerd in: Mark Looker, "'God Save The Queen' Victoria's Jubilees and the Religious Press', *Victorian Periodicals Review* Vol. 21 No. 3 (1998), 116.

¹⁴⁶ *The Jewish Chronicle* (24 juni 1887), 27, geciteerd in: *ibidem*, 117; *The Jewish Chronicle* (17 juni 1887), 10-12, *ibidem*, 117.

¹⁴⁷ Victoria en Bilithe (red.), *Further letters of Queen Victoria*, 260-263.

¹⁴⁸ Bijvoorbeeld: Internet Archive, The Victorian Diamond Festival Association, *Victorian Jubilee Souvenir* (Boston, 1987), geraadpleegd op: <<https://archive.org>>; PBS LearningMedia, 'In Commemoration of Queen Victoria's Jubilee', *The Illustrated London News* (juni 1887), geraadpleegd op: <<http://www.pbslearningmedia.org>>.

¹⁴⁹ Thomas Richards, 'The Image of Victoria in the Year of Jubilee', *Victorian Studies* Vol. 31 No. 1 (1987), 7-32; Plunkett, *Queen Victoria*, 237; David Cannadine, *The Pleasures of the Past* (New York, 1991), 30; Lant, *Insubstantial Pageant*, 216-217; Marshall, *The Life and Times of Queen Victoria*, 210-211; St. Aubyn, *Queen Victoria*, 491-493; Longford, *Queen Victoria*, 502; Jeremy Maas (red.), *"This brilliant year": Queen Victoria's jubilee, 1887* (London, 1977), 9; Looker, "'God Save The Queen' Victoria's Jubilees and the Religious Press", 115-119; John Newman, *Lectures on the Present Position of Catholics in England* (Dublin, 1857), 284-285.

¹⁵⁰ *Spectator* (25 juni 1887), 857-858, geciteerd in: Williams, *The Contentious Crown*, 216.

¹⁵¹ *Daily Telegraph* (21 juni 1887), 4-5, *ibidem*; *The Times* (22 juni 1887), 5, *ibidem*; The Illustrated London News Collection, *The Illustrated London News* (25 juni 1887), 706-707, geraadpleegd op: <<http://www.iln.org.uk>>.

¹⁵² *Daily News* (21 juni 1887), 4, geciteerd in: Williams, *The Contentious Crown*, 252; *Spectator* (25 juni 1887), 852, *ibidem*; *Pall Mall Gazette* (22 juni 1887), *ibidem*; Lant, *Insubstantial Pageant*, 152-167; Williams, *The Contentious Crown*, 216, 252.

dat de elite alle ceremoniële poespas eigenlijk ook een beetje belachelijk vond.¹⁵³ Vanuit radicale en republikeinse hoek kwamen hiernaast de gewoonlijke kritieken. Zo representeerde het jubileum volgens *Reynold's Newspaper* 'the triumph over the masses who worked for their income of the non-producing classes'.¹⁵⁴

Politieke controverse

In de periode van de jubilea kwam er hernieuwde politieke controverse rondom Victoria. Ze werd, in tegenstelling tot het begin van haar heerschappij, gezien als 'Queen of the Tories'. Er waren enkele incidenten die discussies opwerkten, zoals de kwestie van de 'home-rule' van Ierland. Liberaal Gladstone wilde in 1886 de 'Government of Ireland Bill' doorvoeren voor het zelfbestuur van Ierland, maar de conservatieven hielden dit tegen. In 1889 ontstond daarnaast een debat over de constitutionele gevolgen van het privéfortuin van de kroon, openbaar gemaakt door het comité van Koninklijke subsidies. Er werd gevreesd dat dit geld gebruikt zou worden voor de corruptie van bijvoorbeeld de publieke opinie.¹⁵⁵

In 1892 ontstond er onrust bij de radicalen toen Victoria het Gladstone verbood om Henry Labouchere een plaats te geven in het kabinet. Hij had de Koninklijke familie respectloos gerepresenteerd in zijn krant *Truth*. Labouchere wilde de journalistiek echter niet opgeven en Gladstone deed alsof de weigering zijn beslissing was. Volgens de conservatieve *Pall Mall Gazette* zou de actieve politieke participatie van de koningin velen verbazen. *Reynold's Newspaper* dacht juist dat de soeverein zich niet zou durven mengen in de zaken van de regering. 'In her old age', schreef de krant als voorstander van Labouchere, 'Victoria seems to be resorting to the methods which rendered her German Prince so deservedly unpopular'.¹⁵⁶ Ze zagen het "Labouchere incident" ook als een aanval op de wil van het electoraat en de persvrijheid. De conservatieve media vonden dat Victoria recht had haar politieke invloed en macht te gebruiken. De Tories benadrukten de actieve rol van de monarchie, ook gedurende het diamanten jubileum. De Liberalen en radicalen waren hier niet van gecharmeerd. De politieke rol van de soeverein werd door de conservatieve en algemene media nu meer erkend dan ooit te voren in haar heerschappij. Victoria was volgens de *Spectator* 'one of the most influential members of the Cabinet'.¹⁵⁷ De publieke opinie wilde de omvang van haar politieke activiteiten simpelweg niet zien omdat ze een vrouw was. Volgens de liberale krant *Nonconformist* ging deze overdreven persoonlijke invloed van de kroon echter ten koste van de ministers. De politieke voorkeuren van Victoria waren, volgens *The Times*, nooit geheel in het belang van haar constitutionele plichten.¹⁵⁸ Er ontstond een tweestrijd in de media: voor of tegen de politieke invloed en/of macht van de monarchie.¹⁵⁹

¹⁵³ *The Times* (14 mei 1887), 13, geciteerd in: Williams, *The Contentious Crown*, 252; *Spectator* (18 juni 1887), 825-827, *ibidem*.

¹⁵⁴ *Reynold's Newspaper* (26 juni 1887), 1, *ibidem*; *Reynold's Newspaper* (19 juni 1887), 1, 4, *ibidem*; *Reynold's Newspaper* (12 juni 1887), 4, *ibidem*; Brake, Jones en Madden (red.), *Investigating Victorian Journalism*, 33-47; Antony Taylor, 'Reynolds's Newspaper, Opposition to Monarchy and the Radical Anti-Jubilee: Britain's Anti-Monarchist Tradition Reconsidered', *Historical Research* Vol. 68 No. 167 (1995), 318-337; Lant, *Insubstantial Pageant*, 134-138; Williams, *The Contentious Crown*, 57-61, 137.

¹⁵⁵ Vernon Bogdanor, *The Monarchy and the Constitution* (Oxford, 1997), 34; James Murphy, *Abject Loyalty: Nationalism and Monarchy in Ireland During the Reign of Queen Victoria* (Washington, 2001), 243-289; Lant, *Insubstantial Pageant*, 134-138; Williams, *The Contentious Crown*, 57-61, 136-141.

¹⁵⁶ *Truth* (25 december 1891), geciteerd in: Williams, *The Contentious Crown*, 139-141; *Pall Mall Gazette* (3 juni 1891), *ibidem*; *Reynold's Newspaper* (28 augustus 1892), *ibidem*.

¹⁵⁷ *Spectator* (3 september 1892), 308, *ibidem*.

¹⁵⁸ *Nonconformist* (21 juni 1897), 497, *ibidem*; *The Times* (22 juni 1887), 9, *ibidem*.

¹⁵⁹ Longford, *Victoria R.I.*, 651-52; Williams, *The Contentious Crown*, 139-141.

Diamanten Jubileum (1896)

Op 23 september 1896 overtrof Victoria haar grootvader George III als de langst heersende Britse monarch. Dit werd samen gevierd met haar diamanten jubileum in 1897. Er werd een groots festival opgezet in London, waar het Britse rijk gevierd zou worden. Daarnaast werd er een lange processie gehouden naar de dankdienst voor St. Paul's Cathedral. Verder vonden er door het gehele Britse rijk, net als bij het gouden jubileum, door het volk georganiseerde jubileumfestiviteiten plaats. Behalve de gewoonlijke incorporatie van de pers, kwamen er officiële foto's en werd de processie bovendien gefilmd door een aantal Britse filmmaatschappijen en diezelfde avond getoond. Naast de gewoonlijke memorabilia, souvenirs en uitgebreide beschrijvingen van de festiviteiten, werden ook veel overzichten van Victoria's leven en heerschappij geschreven en geïllustreerd. Het diamanten jubileum kreeg zowel positieve als negatieve aandacht in de media.¹⁶⁰

D2: The Illustrated London News, Diamond Jubilee Number (1897)

De radicale en republikeinse reactie op het jubileum was vrijwel hetzelfde als tien jaar eerder. Zo noemde *Reynold's Newspaper* het 'a celebration by the wealthy'.¹⁶¹ Deze krant representeerde het jubileum als een viering voor de middenklasse, wiens pers het afschilderde als een ode aan de vooruitgang van de afgelopen zestig jaar. De socialistische krant *Labour Leader* was - net als *Reynold's Newspaper* - niet voor de monarchie, maar zag kapitalisme als het grootste probleem. Er was echter ook kritiek op de koningin zelf, die bijvoorbeeld 'an old lady of very commonplace aspect' werd genoemd.¹⁶² De socialistische krant *Clarion* was een aanhanger van "new journalism"; de overgang naar een meer informele schrijfstijl. Het jubileum werd door de krant bekritiseerd als een 'big national raree show', opgeblazen door 'jerry-built millionaires who have bought newspapers and are fishing for peerages'.¹⁶³

Het diamanten jubileum en de politieke betrokkenheid van Victoria werden door progressieve media ook gebruikt voor het feminisme. In *Pall Mall Gazette* werd het 'A Woman's Jubilee' genoemd en er werd gespeculeerd dat de Victoriaanse periode bekend zou gaan staan als 'the era of the Emancipation of Women'. Hoewel Victoria geen voorstander was van de suffragettes, was het argument dat ze '[had] accustomed the nation to the spectacle of a woman whose discharge

¹⁶⁰ Greg King, *Twilight of Splendor: The Court of Queen Victoria During Her Diamond Jubilee Year* (Hoboken, 2007), 257; Tori Smith, "'Almost Pathetic ... But Also Very Glorious': The Consumer Spectacle of the Diamond Jubilee", *Histoire Sociale/Social History* Vol. 29 No. 58 (1996), 333-356; William Fredeman, "'She Wrought Her People Lasting Good': A Commemorative Exhibition in Color of Artifacts Associated with Queen Victoria", *Victorian Poetry (Centennial of Queen Victoria's Golden Jubilee)* Vol. 25 No. 3/4 (1987), 223-241; Plunkett, *Queen Victoria*, 196-197; Hibbert, *Queen Victoria*, 456-458; St. Aubyn, *Queen Victoria*, 545-548; Longford, *Queen Victoria*, 546; Marshall, *The Life and Times of Queen Victoria*, 206-207, 211.

¹⁶¹ *Reynold's Newspaper* (13 juni 1897), 1, geciteerd in: Williams, *The Contentious Crown*, 69-70.

¹⁶² *Reynold's Newspaper* (20 juni 1897), 1, *ibidem*; *Reynold's Newspaper* (27 juni 1897), 1, *ibidem*; *Labour Leader* (19 juni 1897), 203, *ibidem*.

¹⁶³ *Clarion* (19 juni 1897), 196, *ibidem*; Ross McKibbin, 'Why was there no Marxism in Great Britain', *English Historical Review* Vol. 99 (1984), 296-332; Williams, *The Contentious Crown*, 69-70;.

of the highest political functions never impaired her womanliness'.¹⁶⁴ Daarnaast belemmerde het niet het ideaal van echtgenote, moeder en huiselijkheid. Ook de *Englishwoman's Review* gebruikte de soeverein als argument voor hun strijd. Victoria bewees voor eens en altijd dat vrouwen wel degelijk politiek konden participeren. In de *Contemporary Review* werd verklaard dat de toetreding van de koningin de kwestie van vrouwenrechten weer langzaam ter tafel bracht.¹⁶⁵ 'No longer can be argued that women are unfitted for public duties', reflecteerde *Reynold's Newspaper*, 'there are many thousands of possible Victorias in the kingdom'.¹⁶⁶

De media benadrukten ook het imperialistische karakter van de ceremonie. De *Spectator* en *The Times* merkten op dat imperialisme in alle festiviteiten naar voren kwam. Ook de conservatieve *Daily Mail* benadrukte de krachtige symbolische representatie van het Britse rijk: 'Until we saw it passing through the streets of our city we never quite realized what the Empire meant'.¹⁶⁷ Er was in de media echter ook simpelweg lof voor de soeverein en de ceremonie. Het jubileum zorgde, volgens *The Times*, voor extra nationaal bewustzijn. De telegram van de Press Association luidde dan ook: 'Imposing procession through London, The streets thronged by enormous crowds, Enthusiastic reception of the Queen, Brilliant spectacle at St. Paul's'. De *Daily Mail* en de *Graphic* vonden uit enthousiasme zelfs een paar 'Jubilee' neologismen uit, zoals: 'The jubilonged-for day is upon us at last... jubiline the streets...jubilluminate them'. Volgens de *Pall Mall Gazette* bracht het spektakel kleur in de levens van het volk en haalde het hen uit hun dagelijkse sleur. De *Daily Telegraph* en *The Times* beschreven het jubileum als een onovertroffen spektakel.¹⁶⁸ Net als het gouden jubileum was

D3: Foto van de uitvaartstoet van koningin Victoria (1901)

de publieke opinie weer verdeeld door het spektakel en de boodschappen die impliciet achter de festiviteiten zaten.¹⁶⁹

De doodsbberichten over koningin Victoria (1901)

Op 22 januari 1901 stierf Victoria op 81-jarige leeftijd, na een heerschappij van 63 jaar. Ze wilde een militaire begrafenis, een witte jurk en bruiloftsluier aan en memorabilia in haar kist. Op 2 februari vond haar begrafenis plaats in St. George's Chapel in Windsor Castle, waarna ze naast Albert in het Frogmore Mausoleum geplaatst werd. De algemene

¹⁶⁴ *Pall Mall Gazette* (20 juni 1887), geciteerd in: Williams, *The Contentious Crown*, 145.

¹⁶⁵ *Englishwoman's Review* (15 juni 1887), 242-243, *ibidem*; *Contemporary Review*, vol. 719 (1897), 763, *ibidem*.

¹⁶⁶ *Reynolds's Newspaper* (27 januari 1901), 1, *ibidem*; Millicent Fawcett, *Life of Her Majesty Queen Victoria* (London, 1895), 224; Constance Rover, *Women's Suffrage and Party Politics in Britain 1866-1914* (London, 1967), 33; Williams, *The Contentious Crown*, 145.

¹⁶⁷ *Spectator* (26 juni 1897), 904, geciteerd in: Williams, *The Contentious Crown*, 218; *The Times* (21 juni 1897), 14, *ibidem*; *Daily Mail* (23 juni 1897), 4, *ibidem*.

¹⁶⁸ *The Times* (22 juni 1897), 9, geciteerd in: Williams, *The Contentious Crown*, 175-177; *Daily Mail* (22 juni 1897), 4, *ibidem*; *Graphic* (26 juni 1897), 795, *ibidem*; *Pall Mall Gazette* (21 juni 1897), *ibidem*; *Daily Telegraph* (23 juni 1897), 8-9, geciteerd in: Williams, *The Contentious Crown*, 253-254; *The Times* (23 juni 1897), 9, *ibidem*.

¹⁶⁹ William Kuhn, 'Queen Victoria's Jubilees and the Invention of Tradition', *Victorian Poetry (Centennial of Queen Victoria's Golden Jubilee)* Vol. 25 No. 3/4 (1987), 107-114; Smith, 'The Consumer Spectacle of the Diamond Jubilee', 334; Lant, *Insustantial Peagant*, 220-226, 244-246; Williams, *The Contentious Crown*, 218, 175-177, 253-254.

wens voor een uitgebreide staatsbegrafenis werd vervuld. Hoewel het militaire karakter spanningen opwekte bij voorstanders van Zuid-Afrika in de Boerenoorlog, vonden ook zij het een zeer indrukwekkende ceremonie. Daarnaast hadden vele burgers langs de processieroute Victoria nooit gezien, maar - volgens *The Illustrated London News* - 'in her crowned death she touched them to a reverential awe that made a visible impression on their lives'.¹⁷⁰ Het overgrote deel van de media berichtte dat de hele natie verenigd was in rouw voor hun soeverein. Ze beschreven Victoria als een exemplarische monarch en vrouw, wiens dood het einde van een periode markeerde. Hoewel de media die haar bekritiseerden toen ze leefde, respectvol en soms zelf bewonderend over haar spraken na haar dood, verklaarden slechts de kroonsgezinden haar heerschappij als een criterium voor uitzonderlijke nationale vooruitgang. De *Daily News* benoemde haar 'strength of character, and length of days' als reden voor haar populariteit. De *Spectator* benadrukte haar 'plain, simple character, fortified by large experience and white knowledge'.¹⁷¹ Ook verschenen er meer kritische, maar respectvolle odes aan Victoria. Zo omschreef de *Quarterly Review* haar als 'a rather ordinary mortal', maar had ze 'fine instincts, considerable mental capacity, and a certain vital persistence'.¹⁷² Ze werd zowel geprezen voor haar politieke betrokkenheid, als haar hernieuwde publieke functie van de monarchie en haar invulling van de huiselijke en vrouwelijke idealen. Kranten zoals de *Spectator*, *The Times* en de *Daily Telegraph* representeerden haar als een liefhebbende moeder voor al haar onderdanen. Victoria werd bekritiseerd en geprezen in deze doodsberichten, net zoals gedurende haar leven. 'Victorian' was volgens *The Times* de juiste benaming voor een periode met continue vooruitgang en uitzonderlijke stabiliteit.¹⁷³ Haar overlijden bracht een einde aan de dynamische Victoriaanse periode en een controversiële en grotendeels populaire heerschappij.¹⁷⁴

¹⁷⁰ *The Illustrated London News* (2 februari 1901), 186, geciteerd in: Williams, *The Contentious Crown*, 255.

¹⁷¹ *Daily News* (23 januari 1901), 6, *ibidem*; *Spectator* (26 januari 1901), 133-134, *ibidem*.

¹⁷² *Quarterly Review*, vol. 193 (april 1901), 301-218, *ibidem*.

¹⁷³ *Spectator* (26 januari 1901), 8, 129, *ibidem*; *The Times* (2 februari 1901), 9, *ibidem*; *Daily Telegraph* (1 februari 1901), 5, *ibidem*; *The Times* (4 februari 1901), 5, *ibidem*.

¹⁷⁴ Hibbert, *Queen Victoria*, 217-220, 498; St. Aubyn, *Queen Victoria*, 600; Longford, *Queen Victoria*, 562-565; Woodham-Smith, *Queen Victoria*, 328-331; Williams, *The Contentious Crown*, 219-220, 254-255.

Conclusie

De publieke representatie van koningin Victoria in de media ontwikkelde zich op een dynamische wijze gedurende haar heerschappij. De onderverdeling van haar heerschappij in vier periodes, met focus op hoogtepunten, laat een conjuncturele ontwikkeling in de publieke opinie - en daarmee de reflectie hiervan in de representatie door de media - zien. Aan het begin van haar heerschappij (1838-1840) was Victoria vrij populair in de publieke opinie. Bepaalde incidenten, zoals de "Hastings Affair" en de "Bedchamber Crisis", zorgden echter voor een enorme daling. Geleidelijk werd gedurende haar huwelijk met Albert (1840-1861) haar populariteit enorm. De Koninklijke familie werd door de middenklasse aanbeden en als voorbeeld gezien voor hun normen en waarden. Gedurende haar weduwschap (1861-1887) daalde Victoria's populariteit echter geleidelijk. Door haar lange isolement was ze niet meer zichtbaar voor het volk en voldeed ze niet aan hun verwachtingen. Aan het einde van haar heerschappij (1887-1901) werd door haar publieke "comeback" haar populariteit langzaam weer zeer groot, waardoor uit haar doodsberichten een algemeen gevoel van bewondering en/of respect bleek.

De vraag naar spektakel en de interesse in het leven van de Koninklijke familie zorgden voor de incorporatie van de pers bij publieke evenementen. Deze wisselwerking tussen de pers en de media was voor beide van belang. De media representeerden de publieke opinie. De keuze in hun representatie van de monarchie verwees naar hun politieke kleur en bepaalde daarmee hun bereik en lezerspubliek. Sommige kranten voldeden, ondanks persoonlijke mening, slechts aan de populaire eis voor nieuws (en illustraties) over de Koninklijke familie en grote ceremonies. De kroon had er enorm belang bij dat het merendeel van de media haar positief afbeeldde. De monarchie kreeg bijvoorbeeld door het gebruik van officiële bronnen meer grip op haar representatie. De invloed van de media valt echter niet te onderschatten. Beide partijen waren dan ook afhankelijk van elkaar.

De mediarepresentatie van Victoria is te verdelen in drie belangrijke, overlappende aspecten. Ten eerste is de kritiek op Victoria en de constitutionele monarchie van belang en daarbij de kwestie van politieke macht. Ten tweede de representatie van vrouwelijkheid en ten derde de populistische strategie van Victoria en de hernieuwde publieke functie van de monarchie.

Publieke discussie over Victoria en de constitutionele monarchie was continu aanwezig gedurende haar heerschappij. Er was altijd debat over de kroon met betrekking tot de politieke en ceremoniële functies, de kosten, de invulling van rollen en de mate van patriottisme. Er waren radicale bewegingen actief in Engeland die veel kritiek hadden op de partijdigheid van Victoria, de monarchie en het nut ervan. Hoewel deze bewegingen georganiseerd waren, waren het minderheden. De kritiek over de nutteloosheid van de monarchie werd echter deels opgelost door de hernieuwde publieke functie van de Koninklijke familie. Na de dood van Albert kwam er daardoor weer commentaar, aangezien Victoria deze plichten niet vervulde. Dit zorgde ook bij kroonsgezinden voor veel ontevredenheid, waardoor de Republikeinse beweging nog meer kon groeien.

Koninklijke ceremonies leverden eerst veel kritiek op over politieke partijdigheid, kosten en nutteloosheid. Aan het einde van haar heerschappij werden er bijvoorbeeld veel assertieve vormen van nationalisme en imperialisme geïncorporeerd in de monarchie. Dit werd vooral symbolisch getoond tijdens de jubilea en zorgde voor nog meer spanningen tussen voor- en tegenstanders van de home-rule van Ierland en de Boerenoorlog. Toen er een balans kwam in de constitutionele monarchie, werden spectaculaire ceremonies van cruciaal belang voor de symbolische rol van de koningin als natiehoofd. Het was significant voor de hernieuwde publieke functie en daarmee de

populistische strategie van Victoria. Kritiek was vooral afkomstig van de radicale minderheden of was een gevolg van delicate politieke heersende kwesties. Ceremonies waren echter gedurende haar hele heerschappij populair bij het overgrote deel van het volk, aangezien het inspeelde op de publieke fantasie.

De politieke macht van de monarchie was een controversiële kwestie. Politieke ingrepen van Victoria zorgden meestal voor verminderde populariteit en kritisch debat in de publieke opinie. De nadruk op de publieke functie, met focus op ceremonies en huiselijkheid, zorgde echter voor grote populariteit. De politieke invloed van Victoria moest niet te veel aan de oppervlakte komen. Er was ook discussie over de geschiktheid van de jonge vrouwelijke soeverein. Victoria wist zich echter te presenteren alsof ze de grenzen van privé- en publieke sfeer kon overschrijden. Ze gebruikte haar vrouwelijke rollen - echtgenote/weduwe, moeder en koningin - om een balans te creëren tussen haar soevereiniteit en vrouwelijkheid. Ze moest voldoen aan de idealen van de middenklasse. Hierdoor kon ze dus niet te zelfstandig en soeverein overkomen, maar moest ze een balans uitstralen tussen een onderworpen en geruststellend soeverein. Ondanks politieke controverses deed Victoria haar constitutionele plichten gedurende haar heerschappij. Hoewel Albert eerst werd bekritiseerd omdat men vreesde voor buitenlandse invloeden, werd hij daarna geaccepteerd omdat hij ervoor had gezorgd dat Victoria's liberale partijdigheid grotendeels verdween. Met een betere balans tussen de kroon en het parlement kalmeerde de publieke opinie over de spanningen tussen de soeverein en het principe van een constitutionele monarchie. De monarchie had zijn politieke autoriteit deels verloren, maar met de constitutionele monarchie verwierf de soeverein sociale autoriteit.

Er was ook veel lof voor Victoria en de monarchie. Vooral in de pers van de middenklasse overheerste kroonsgezindheid en ontstond er een discours over nationale eenheid. De hernieuwde publieke functie van de monarchie zorgde voor de vervulling van een verlangen naar verbondenheid tussen de klassen, een exemplarische familielevens en idealistische huiselijkheid. Het projecteren van de normen, waarden en idealen van de middenklasse op de Koninklijke familie zorgde voor een behagende mediahype rondom de kroon. Daarnaast zorgde het ervoor dat Victoria als vrouwelijke soeverein minder bedreigend was voor de heersende genderconventies. Door het gebruik van illustraties en foto's in gedrukte media ontstond er een populistisch discours van inclusieve retoriek: de monarch was openbaar en toegankelijk voor het volk.

Uiteindelijk komen de drie overlappende aspecten van de mediarepresentatie van Victoria samen. Victoria werd als vrouw gerepresenteerd als onbedreigend onderworpen en huiselijk, maar wel als geruststellend soeverein. Haar politieke macht kon vredig uitgevoerd worden achter de schermen en in overeenstemming met het parlement. Victoria, als 'modern family queen' en 'matriarch', heeft met haar hervormende populistische representatie gezorgd voor de ontwikkeling van de theatrale monarchie als een hoogfunctionerende instituut. De monarchie bleef met deze hernieuwde publieke functie relevant in de moderne tijd. De populaire mediahype rondom Victoria, de Koninklijke familie en spectaculaire ceremonies zorgden, behalve voor de kritiekgevendende minderheden, voor een gevoel van nationale verbondenheid in Engeland.

Bibliografie

Literatuur

- Altick, Richard Daniel, *Victorian people and ideas* (London, 1973).
- Auchincloss, Louis, *Persons of Consequence: Queen Victoria and her Circle* (New York, 1979).
- Bartley, Paula, *Queen Victoria* (Abingdon, 2016).
- Beem, Charles, *The lioness roared: the problems of female rule in English history* (New York, 2006).
- Bogdanor, Vernon, *The Monarchy and the Constitution* (Oxford, 1997).
- Brake, Laurel, Aled Jones en Lionel Madden (red.), *Investigating Victorian Journalism* (London, 1990).
- Brown, Lucy, *Victorian News and Newspapers* (Oxford, 1985).
- Calder, Jenni, *The Victorian Home* (London, 1977).
- Cannadine, David, 'The ruling Exception: Queen Victoria: Gender and Power by Dorothy Thompson', *London Review of Books* Vol. 12 No. 15 (1990), 12-14.
- Cannadine, David, 'The Context, Performance and Meaning of Ritual: The British Monarchy and the 'Invented of Tradition', c. 1820-1977', in: Eric Hobsbawm en Terence Ranger (red.), *The Invention of Tradition* (Cambridge, 1992), 101-165.
- Cannadine, David, *History in Our Time* (London, 1998).
- Cannadine, David, 'From biography to history: writing the modern British monarchy', *History Research* 77 (2004), 289-312.
- Cannadine, David, *The Pleasures of the Past* (New York, 1991).
- Casteras, Susan, 'The wise child and her "offspring": some changing faces of Queen Victoria', in: Margaret Homans en Adrienne Munich (red.), *Remaking Queen Victoria* (Cambridge, 1997), 182-200.
- Charles, Barrie, *Kill the Queen! The Eight Assassination Attempts on Queen Victoria* (Stroud, 2012).
- Charlot, Monica, *Victoria, The Young Queen* (Oxford, 1991).
- Chase, Karen en Michael Levenson, '"I never saw a man so frightened": the young queen and the parliamentary bedchamber', in: Margaret Homans en Adrienne Munich (red.), *Remaking Queen Victoria* (Cambridge, 1997), 200-219.
- Darby, Elisabeth en Nicola Smith, *The Cult of the Prince Consort* (New Haven, 1983).
- Duff, David, *Victoria and Albert* (New York, 1971).
- Eyck, Frank, *The Prince Consort* (Boston, 1959).
- Fredeman, William, 'Introduction: "England Our Home, Victoria Our Queen"', *Victorian Poetry (Centennial of Queen Victoria's Golden Jubilee)* Vol. 25 No. 3/4 (1987), 1-8.
- Fredeman, William, '"She Wrought Her People Lasting Good": A Commemorative Exhibition in Color of Artifacts Associated with Queen Victoria', *Victorian Poetry (Centennial of Queen Victoria's Golden Jubilee)* Vol. 25 No. 3/4 (1987), 223-241.
- Gash, Norman, *Reaction and Reconstruction in English Politics, 1832-1852* (London, 2013).
- Gurney, Peter, 'An appropriated space: the great Exhibition, the Crystal Palace and the working class', in: Louise Purbrick (red.), *The Great Exhibition of 1851: New interdisciplinary essays* (Manchester, 2001), 114-146.
- Habermas, Jürgen, *The Structural Transformation of the Public Sphere: An Inquiry into a Category of Bourgeois Society* (Cambridge, 1991).
- Habermas, Jürgen, 'Further Reflections on the Public Sphere', in: Craig Calhoun (red.), *Habermas and the Public Sphere* (Cambridge 1992), 421-462.
- Hardie, Frank, *The political influence of Queen Victoria, 1861-1901* (London, 1963).
- Hibbert, Christopher, *Queen Victoria: A Personal History* (London, 2000).
- Hibbert, Christopher (red.), *Queen Victoria in Her Letters and Journals* (New York, 1985).
- Hobhouse, Hermione, *Prince Albert: His Life and Work* (London, 1983).

- Hobsbawm, Eric, 'Introduction: Inventing Traditions', in: Eric Hobsbawm en Terence Ranger (red.), *The Invention of Tradition* (Cambridge, 1992), 1-15.
- Homans, Margaret en Adrienne Munich, 'Introduction', in: Margaret Homans en Adrienne Munich (red.), *Remaking Queen Victoria* (Cambridge, 1997), 1-13.
- Homans, Margaret, '"To the Queen's Private Apartments": Royal Family Portraiture and the Construction of Victoria's Sovereign Obedience', *Victorian Studies Vol. 37 No. 1* (1993), 1-41.
- Homans, Margaret, *Royal Representations: Queen Victoria and British Culture 1837-1876* (Chicago, 1998).
- James, Rhodes, *Albert, Prince Consort* (London, 1985).
- Jennings, W. Ivor, 'Cabinet Government at the Accession of Queen Victoria', *Economica No. 34* (1931), 404-425.
- Kantorowicz, Ernst, *The King's Two Bodies: A Study in Mediaeval Political Theology* (Princeton, 1998).
- King, Greg, *Twilight of Splendor: The Court of Queen Victoria During Her Diamond Jubilee Year* (Hoboken, 2007).
- Kiste, John van der, *Queen Victoria's Children* (Brimscombe, 2009).
- Knickerbocker, Francis, 'Victoria Invicta', *The Sewanee Review Vol. 45 No. 2* (1937), 168-179.
- Kuhn, William, 'Queen Victoria's Jubilees and the Invention of Tradition', *Victorian Poetry (Centennial of Queen Victoria's Golden Jubilee) Vol. 25 No. 3/4* (1987), 107-114.
- Lant, Jeffrey, *Insubstantial Pageant: Ceremony and Confusion at Queen Victoria's Court* (Falls Village, 1979).
- Looker, Mark, '"God Save The Queen" Victoria's Jubilees and the Religious Press', *Victorian Periodicals Review Vol. 21 No. 3* (1998), 115-119.
- Longford, Elizabeth, *Queen Victoria: Born to succeed* (New York, 1964).
- Longford, Elizabeth, *Victoria R.I.* (London, 1964).
- Longford, Elizabeth, *Queen Victoria* (Abingdon, 2011).
- Maas, Jeremy, *The Prince of Wales' Wedding: The Story of a Picture* (London, 1977).
- Maas, Jeremy (red.), *"This brilliant year": Queen Victoria's jubilee, 1887* (London, 1977).
- Maitzen, Rohan, Review: Remaking Queen Victoria by Margaret Homans, Adrienne Munich', *Victorian Review Vol. 25 No. 1* (1999), 64-67.
- Marshall, Dorothy, *The Life and Times of Queen Victoria* (London, 1992).
- Martin, Theodore, *The Life of His Royal Highness The Prince Consort Vol. 1* (London, 1875).
- McKendry, Virginia, 'The "Illustrated London News" and the Invention of Tradition', *Victorian Periodicals Review Vol. 27 No. 1* (1994), 1-24.
- McKibbin, Ross, 'Why was there no Marxism in Great Britain', *English Historical Review Vol. 99* (1984), 297-331.
- Miller, John, '"Temple and Sewer': Childbirth, Prudery and Victoria Regina', in: Anthony Wohl (red.), *The Victorian family: structure and stresses* (London, 1978), 14-30.
- Monger, George, *Marriage Customs of the World: An Encyclopedia of Dating Customs and Wedding Traditions*, Vol. 2 (Santa Barbara, 2013).
- Mullen, Richard en James Munson, *Victoria: Portrait of a Queen* (London, 1987).
- Munich, Adrienne, 'Queen Victoria, Empire, and Excess', *Tulsa Studies in Women's Literature Vol. 6 No.2* (1987), 265-281.
- Munich, Adrienne, *Queen Victoria's Secrets* (New York, 1996).
- Murphy, James, *Abject Loyalty: Nationalism and Monarchy in Ireland During the Reign of Queen Victoria* (Washington, 2001).
- Murphy, Paul, *Shooting Victoria: Madness, Mayhem, and the Rebirth of the British Monarchy* (London, 2012).
- Neville, Barry St. John, *Life at the court of Queen Victoria 1861-1901* (Exeter, 1984).
- Niedhart, Gottfried, *Geschichte Englands im 19. und 20. Jahrhundert*, 3 (München, 1987).

- Olechnowicz, Andrzej, 'Historians and the modern British monarchy', in: Andrzej Olechnowicz (red.), *The Monarchy and the British Nation, 1780 to the Present* (Cambridge, 2007), 1-31.
- Orr, Clarissa Campbell, 'The feminization of the monarchy 1780-1910: royal masculinity and female empowerment', in: Andrzej Olechnowicz (red.), *The Monarchy and the British Nation, 1780 to the Present* (Cambridge, 2007), 76-107.
- Paxman, Jeremy, *On Royalty: A Very Polite Inquiry Into Some Strangely Related Families* (New York, 2008).
- Plunkett, John, *Queen Victoria: First Media Monarch* (Oxford, 2003).
- Prochaska, Frank, *Royal Bounty* (New Haven, 1995).
- Quinlan, Maurice, *Victorian prelude: a history of English manners, 1700-1830* (Hamden, 1965).
- Rappaport, Helen, *Queen Victoria: A Biographical Companion* (Santa Barbara, 2003).
- Richards, Thomas, 'The Image of Victoria in the Year of Jubilee', *Victorian Studies Vol. 31 No. 1* (1987).
- Rohrs, Emily, *Queen Victoria: the mother of modern celebrity* (onuitgegeven masterscriptie, Ball State University, 2007).
- Rover, Constance, *Women's Suffrage and Party Politics in Britain 1866-1914* (London, 1967).
- Schomp, Virginia, *Victoria and Her Court* (New York, 2010).
- Schubert, Julia, *Daily Life in Victorian England: The Middle Class and its Values* (München, 2003).
- Scott, John, 'Critical Social Theory: An Introduction and Critique', *The British Journal of Sociology Vol. 29 No. 1* (1978), 1-21.
- Smith, Tori, '"Almost Pathetic ... But Also Very Glorious": The Consumer Spectacle of the Diamond Jubilee', *Histoire Sociale/Social History Vol. 29 No. 58* (1996), 333-356.
- Spall, Richard Francis, 'The Bedchamber Crisis and the Hastings Scandal: Morals, politics, and the press at the beginning of Victoria's reign', *Canadian Journal of History* (1987), 19-39.
- St. Aubyn, Giles, *Queen Victoria: A Portrait* (London, 1991).
- Strachey, Lytton, *Queen Victoria* (New York, 1921).
- Taylor, Antony, 'Reynolds's Newspaper, Opposition to Monarchy and the Radical Anti-Jubilee: Britain's Anti-Monarchist Tradition Reconsidered', *Historical Research Vol. 68 No. 167* (1995), 318-337.
- Thompson, Dorothy, *Queen Victoria: The Woman, the Monarch and the People* (New York, 1990).
- Waller, Maureen, *Sovereign Ladies: The Six Reigning Queens of England* (London, 2006).
- Ward, Yvonne, *Unsuitable for Publication: Editing Queen Victoria* (Carlton, 2013).
- Watson, Vera, *A Queen at Home: An intimate account of the social and domestic life of Queen Victoria's court* (London, 1952).
- Weintraub, Stanley, *Albert: Uncrowned King* (London, 1997).
- Weintraub, Stanley, 'Review: John Brown: Queen Victoria's Highland Servant', *Victorian Studies Vol. 44 No. 3* (2002), 524-525.
- Weintraub, Stanley, *Victoria: an Intimate Biography* (New York, 1987).
- Weintraub, Stanley, *Victoria: Biography of a Queen* (London, 1987).
- Weintraub, Stanley, 'Queen Victoria Recycled', *Victorian Review Vol. 18 No. 2* (1992), 77-80.
- Weisbrod, Bernd, 'Theatrical Monarchy: The Making of Victoria, the Modern Family Queen', in: Regina Schulte (red.), *The Body of the Queen: gender and Rule in the Courtly World, 1500-2000* (New York, 2006), 238-254.
- Williams, Richard, *The Contentious Crown: Public Discussion of the British Monarchy in the Reign of Queen Victoria* (Aldershot, 1997).
- Woodham-Smith, Cecil, *Queen Victoria: Her Life and Times, 1819-1861* (London, 1972).
- Young, Michael, *The Rise of the Meritocracy* (London, 2011).

Bronnen

- 1x57 Forum, *The Hereford Times* (30 juni 1838), geraadpleegd op: <<http://1x57.com>>.
- Alamy Stock Photo Collection, *Sunday Times* (29 juni 1838), geraadpleegd op: <<http://www.alamy.com>>.

- British Library, *The Illustrated London News* (december 1848), geraadpleegd op: <<http://www.bl.uk/collection-items>>.
- Disraeli, Benjamin, *Coningsby* (Oxford, 1844).
- Fawcett, Millicent, *Life of Her Majesty Queen Victoria* (London, 1895).
- Google Books, *Harper's Magazine, Volume 23* (1861), 412; geraadpleegd op: <<https://books.google.nl>>.
- Google Books, *Morning Chronicle* (11 februari 1840), geraadpleegd op: <<https://books.google.nl>>.
- Google Books, *Morning Chronicle* (16 december 1861), 4, geraadpleegd op: <<https://books.google.nl>>.
- Google Books, *Quarterly Review, vol. 59* (July 1837), 246, geraadpleegd op: <<https://books.google.nl>>.
- Google Books, *Spectator* (18 mei 1839), 453-454, geraadpleegd op: <<https://books.google.nl>>.
- Greville, Charles en Henry Reeve (red.), *Greville's Memoir's of the Reign of Queen Victoria 1837-1852* (London, 1888).
- Hathi Trust Digital Library, *A Letter to the Queen on the State of the Monarchy* (London, 1838), 6, geraadpleegd op: <<https://babel.hathitrust.org>>.
- Internet Archive, *The Tableau of the procession at the coronation of Queen Victoria, June 28, 1838 : being an accurate representation of that splendid pageant ; with a view of Westminster Abbey, the houses throughout the line of procession, and a delineation of their respective decorations, &c. &c* (London, 1838), geraadpleegd op: <<https://archive.org>>.
- Internet Archive, The Victorian Diamond Festival Association, *Victorian Jubilee Souvenir* (Boston, 1897), geraadpleegd op: <<https://archive.org>>.
- Jagow, Kurt (red.), *Letters of the Prince Consort* (London, 1938).
- Look and Learn: History Picture Library, *The Illustrated London News* (februari 1840), geraadpleegd op: <<http://www.lookandlearn.com>>.
- Mateen Greenway, 'Prince Albert', *The Times* (16 december 1861), geraadpleegd op: <<http://mateengreenway.com/steampunk>>.
- Mateen Greenway, *The Times* (23 december 1861), 6, geraadpleegd op: <<http://mateengreenway.com/steampunk>>.
- Newman, John, *Lectures on the Present Position of Catholics in England* (Dublin, 1857).
- Papers Past: National Library of New Zealand, *London Gazette Extraordinary* (15 december 1861), geraadpleegd op: <<https://paperspast.natlib.govt.nz/newspapers>>.
- PBS LearningMedia, 'In Commemoration of Queen Victoria's Jubilee', *The Illustrated London News* (juni 1887), geraadpleegd op: <<http://www.pbslearningmedia.org>>.
- Perseus Digital Library, 'The funeral of Prince Albert', *London Times* (23 december 1861), 6, geraadpleegd op: <<http://www.perseus.tufts.edu>>.
- *Punch* (september 1864), geraadpleegd op: <<https://books.google.nl>>.
- Queen Victoria en Arthur Benson (red.), *The letters of Queen Victoria: a selection from Her Majesty's correspondence between the years 1837 and 1861, Vol. I: 1837-1843* (London, 1908).
- Queen Victoria en Arthur Benson (red.), *The letters of Queen Victoria: a selection from Her Majesty's correspondence between the years 1837 and 1861, Vol. II: 1844-1853* (London, 1908).
- Queen Victoria en Arthur Benson (red.), *The letters of Queen Victoria: a selection from Her Majesty's correspondence between the years 1837 and 1861, Vol. III: 1854-1861* (London, 1908).
- Queen Victoria en Hector Bilitho (red.), *Further letters of Queen Victoria: from the archives of the house of Brandenburg-Prussia* (London, 1938).
- The British Museum, *Tomahawk* (juni 1867), geraadpleegd op: <<http://www.britishmuseum.org>>.
- The Guardian, 'The Coronation: Her Majesty's Coronation', *The Guardian* (30 juni 1838), 304, geraadpleegd op: <<https://www.theguardian.com/theguardian/from-the-archive-blog>>.
- The Guardian, 'The Exhibition', *The Guardian* (7 mei 1851), geraadpleegd op: <<https://www.theguardian.com/theguardian/from-the-archive-blog>>.

- The Illustrated London News Collection, *The Illustrated London News* (25 juni 1887), 706-707, geraadpleegd op: <<http://www.iln.org.uk>>.
- The Mitchell Archives, 'Queen Victoria The First. The Accession', *The Examiner* (25 juni 1837), geraadpleegd op: <<http://mitchellarchives.com>>.
- Trove: National Library Of Australia, 'Funeral of the late Prince Consort', *The Illustrated London Times* (4 januari 1862), geraadpleegd op: <<http://trove.nla.gov.au/newspaper>>.
- Victorian Musings, 'Coronation of Her Majesty Queen Victoria This Day', *The Globe* (29 juni 1838), geraadpleegd op: <<http://kimberlyevemusings.blogspot.nl/2013/06/>>.